

543

**SO KUPIT O PAT A IMAM
KO PARATIYAYA**
Abo Hanifa, Malik, Shafi-i, Ahmad

Inisorat i:

Dr. Muhammad A. Al-Khomais

Iniranon i:

Monib M. Sarangani

Ini Print ago ini Publish a

**Ministry of Islamic Affairs, Endowments,
Da'wah and Guidance
Riyadh, Kingdom of Saudi Arabia**

Pub. ko mga kitab a ini print a Ministry of Islamic Affairs, Endowments, Da'wah and Guidance.

**SO KUPIT O PAT A IMAM
KO PARATYAYA
Abo Hanifa, Malik, Shafi-i, Ahmad**

Inisorat i:

Dr. Muhammad A. Al-Khomais

Iniranon i:

Monib M. Sarangani

So kini publish non na miyokit sa tandingan a Under-Secretariat for Publications and Research.

1424 H. – 2003

ح وزارة الشؤون الإسلامية والأوقاف والدعوة والإرشاد، ١٤٢٤هـ

فهرسة مكتبة الملك فهد الوطنية أثناء النشر

الخميس، محمد عبدالرحمن

اعتقاد الأئمة الأربعة باللغة الفلبينية. / محمد عبدالرحمن

الخميس -. الرياض، ١٤٢٤هـ

١٣٦ ص، ١٢ × ١٧ سم

ردمك: ٢-٤٣٨-٢٩-٩٩٦٠

٢- الأئمة الأربعة

١- العقيدة الإسلامية

أ- العنوان

١٤٢٤ / ٥٠٩٩

ديوي ٢٤٠

رقم الإيداع: ١٤٢٤ / ٥٠٩٩

ردمك: ٢-٤٣٨-٢٩-٩٩٦٠

الطبعة الأولى

١٤٢٤هـ

Pamkasan

Mata-an a so langowan o bantogan na ruk o Allah, Sukaniyan i ppodin tano ago ppangnian tano sa tabang, ago ppangnian tano sa toro-an, ago ppangnian tano sa maap, go lomindong tano ko Allah si-i ko manga karata-an o manga ginawa tano, agoso manga rarata ko manga galbuk tano, sataw a toro-on o Allah na da a ppakadadagon, na sa taw a dadagun o Allah na da a ppakatoro-on, go pussaksi-an akun a da a pusimba-an a bunar arowar ko Allah, a Isa-isa a da a sakotowa Iyan, go pussaksi-an akun a mata-an a so Muhammad na oripun Iyan ago Sogo Iyan.

﴿يَتَأَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ حَقَّ تَقَاتِهِ وَلَا تَمُونَنَّ إِلَّا وَآنْتُمْ

مُسْلِمُونَ﴾ آل عمران: ١٠٢

“Hay sukano a miyamaratiyaya na kalkun iyo so Allah sa titto a kaluk, sa oba kano mamatay a di kano manga muslim.”
(Surah # 3: 102)

Go pittaro o Allah:

﴿يَأْتِيهَا النَّاسُ آتِفُوا رَبِّكُمْ الَّذِي خَلَقَكُمْ مِنْ نَفْسٍ وَجِدَةٍ وَخَلَقَ مِنْهَا
 زَوْجَهَا وَبَثَّ مِنْهُمَا رِجَالًا كَثِيرًا وَنِسَاءً ۗ وَاتَّقُوا اللَّهَ الَّذِي تَسَاءَلُونَ بِهِ
 وَالْأَرْحَامَ إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلَيْكُمْ رَقِيبًا ﴿١﴾ سورة النساء: ١

“Hay manga manosiya na kalkun iyo
 so Kadnan iyo a so miyadun rukano ppo-
 on ko ginawa a isa, go inadun Iyan so
 karoma niyan sa ron Iyan libat, go
 biyarumbad Iyan ppo-on kiran a dowa so
 manga mama agoso manga babay a
 madakul, na kalukun iyo so Allah a so di-
 kano Ron di-I makappapangniya sa sarig,
 nago oba niyo puttolakun so manga lolot,
 mata-an a so Allah na katitikayan kano
 Niya.” (Surah # 4: 1)

Go pittaro o Allah:

﴿يَأْتِيهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَقُولُوا قَوْلًا سَدِيدًا ﴿٧٠﴾ يُصْلِحْ لَكُمْ
 أَعْمَالَكُمْ وَيَغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ ۗ وَمَنْ يُطِيعِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ فَقَدْ فَازَ
 فَوْزًا عَظِيمًا ﴿٧١﴾ سورة الأحزاب: ٧٠ - ٧١

“Hay sukano a miyamaratiyaya na

kalukun iyo so Allah, nago ttaro-a niyo so kattaro a makao-ontol, ka tanorun Iyan rukano so manga galbuk iyo, nago maapun Iyan rukano so manga dosa niyo, ka sataw a onotan iyan so Allah agoso Sogo Iyan na sabnar a miyagontong sa kapagontong a mala.” (Surah # 33: 70-71)

Orianiyan, na sabnar a somiyorat ako sa kitab a mabulang a para sa kapakadiploma sa doktor (Ph.D.) mipantag ko manga tomadung o Agama, si-i ko kupiton o Imam Abo Hanifa - Inikalimo sukaniyan o Allah - sa inipud akun si-i ko pamkasan angkoto a inisorat akun so kiyatinusan ko kupit o tulo a imam pantag ko paratiyaya: So Imam Malik, goso Imam Shafi-i, goso Imam Ahmad, na inangay rakun o sabaad a manga pagariya a manga ala sa ginawa a isibay akun sa kitab so kupit angkanan a tulo a imam si-i ko paratiyaya.

Na arap sa an matarotop so bandingan ko kupit o pat a imam si-i ko paratiyaya, na miyapikir akun a iyoman akun ko miya-aloy akun ko pamkasan o kitab (*Thesis*) akun, a so kiyatinusan ko piyagosay akun mipantag ko kupit o Imam Abo Hanifa si-i ko *Tawheed*,

goso paratiyaya ko okoran, goso *Iman* (paratiyaya) goso manga Sahaba, na goso tindug iyan ko Elm al-Kalam (*Theology*).

Ppangnin akun ko Allah a mabaloy a giyangka-i a galbuk a tolabos a so-a-so-at ko Allah, nago ayonan tano Niyan langon ko toro-an o Kitab Iyan agoso kasongkada tano ko Sonnah o Rasulullah (ﷺ).

So Allah i mata-o ko manini-at, Sukaniyan i ma-angkos ruktano a pirmiro a ppanarigan.

Aya mori a dow-a-a tano naso *al-Hamdolillahi Rabbil Aalamin*.

Muhammad A. al-Khamis

Paganay a bandingan

So osayan sa mata-an a so kupit o pat a imam si-i ko manga onayan o Agama na isa-isa, inontabo so mipantag ko *Iman* (paratiyaya).

Aya kupit o pat a imam (Abo Hanifa, Malik, Shafi-i, agoso Ahmad) naso miya-aloy o Qur'an agoso Sonnah, na goso kupit o manga Sahaba agoso manga taw a miyonot kiran a mipippiya-piya (*Tabi-in*), sa al-Hamdolillah ka da aba iran kiyassosopaka-an ko manga onayan o Agama, ka matata-ayon siran ko paratiyaya ko manga Sipat o Kadnan, go mata-an a so Qur'an na kattaro o Allah a kunaoba inadun, go mata-an a so paratiyaya na nisisita-on so kapangimbunar o poso agoso dila, go o-ongkirun iran so manga kukupit ko *Elm al-Kalam*¹ a pud ko manga *Jahmiyah*,

¹ Mini poon so Elm al-Kalam ko masa a kini togalinun sa basa Arab ko kata-o a kapilosopi (Philosophy) a makagaganat sii sa Yonan (Greece) sa Europe, naso sabaad ko manga Muslim a miyakapaganad sangkai a kata-o (Philosophy) a korangon so sabot ko titto a sowa ko Agama Islam, na inosar iran so pamikiran a tarambisa na siyaranan iran sa akal so manga bitiyara ko Agama, sa

agoso salakaw kiran a pud ko manga taw a kiyararadan o pamikiran iran sa Yonan (*Greece*) agoso manga taw a kukupit ko *Elm al-Kalam*.

Pittaro i Ibn Taymiyah a: "... Ogaid na pud sa limo o Allah ko manga oripun Iyan naso manga imam a kapapariyaya-an siran sangka-i a Ommah, ka ibarat o pat a imam agoso salakaw kiran ... na o-ongkirun iran so manga taw a kukupit ko *Elm al-Kalam* a pud ko manga *Jahmiyah*¹, si-i ko kattaro iran ko Qur'an agoso paratiyaya agoso manga Sipat o Kadnan, go matata-ayon siran ko kupit o manga Salaf sa mata-an a so Allah na kka-ilay sa alongan a mawri, nago mata-an a so Qur'an na kattaro o Allah a kunaoba inadun, go mata-an a so paratiyaya na diron k kabulag so

da aba niyan dalil sa Qur'an agosa Hadis, odina so kattaro o Qur'an agoso Hadis na aya iran piyaka ayon ko antangan iran, ibarat o bitiyara sa inoso Qur'an a kattaro o Allah inadun antaa kunaoba inadun? Na goso manga datar anan. Sa giyai na kiyasabapan sa kiya adun o manga lompokan a miyadadag so paratiyaya iran. (Ilayangka so "تفريب وترتيب شرح العقيدة الطحاوية" p. 125-126).

¹ Puda-i ko manga lompokan a miyadadag (*So mindiyorobasa*).

kapangimbunar o poso agoso dila"¹

Go pittaro iyan a: "Mata-an a so manga imam a lomalangkap, na langon siran na puttanton iran so manga Sipat o Allah a Maporo, sa di iran di-i ttaro-on a mata-an a so Qur'an na kattaro o Allah a kunaoba inadun, go di-iran di-i ttaro-on a mata-an a so Allah na kka-ilay sa alongan a mawri. Giyanan i kupit o manga Sahaba agoso manga Tabi-in a pud ko manga familia o Rasulullah (ﷺ) agoso salakaw kiran, go giyanan i kupit o manga imam a ppagonotan, ibarat o Malik Ibn Anas, goso Thawri, goso Laith Ibn Sa'ad, goso Awza'ey, goso Abo Hanifa, goso Shafi-i agoso Ahmad ..."²

Go ini-iza ko Ibn Taymiyah so mipantag ko kupit o Shafi-i, na aya inisumbag iyan naso kattaro iyan a: "Aya kupit o Shafi-i - miyaso-aton so Allah - ago kupit o miyanga o-ona a ulama sangka-i a Ommah, ibarat o Malik, goso

¹ Kitab a (الإيمان) , p. 350, 351, iniprint a (دار الطباعة المحمدية) , a tiyahqiq i Muhammad al-Harras.

² Kitab a (منهاج السنة) Vol. 2/106.

Thawri, goso Awza'ey, goso Ibn Mubarak, goso Ahmad Ibn Hanbal, goso Ishaq Ibn Rahaway, naso kupit o manga ulama a purawatun, ibarat o Fodhail Ibn Eyadh, goso Abo Solaiman ad-Darani, goso Sahl Ibn Abdullah at-Tastori agoso salakaw kiran, ka mata-an a siran na da aba iran kazosopa-sopaka-an agoso izan iran a manga ulama si-i ko manga onayan o Agama, go sopun so Abo Hanifa - inikalimo sukaniyan o Allah - na mata-an a aya miyakudug a kupit iyan mipantag si-I ko Tawheed agoso okoran goso dataranan, na maka-aayon ko kupit angkanan a manga ulama, sa aya kupit angkanan a manga ulama naso kupit o manga Sahaba agoso manga Tabi-in a miyonot kiran a mipippiya-piya, a giyanan i miya-aloy o Qur'an agoso Sonnah."¹

Go giyanan i pinili o mala a ulama a si Siddiq Hasan Khan ko kiyattaro-a niyan sa: "Aya kupit ami naso kupit o manga Salaf, a puttanton so manga Sipat o Allah sa da a pukkasaginda-an Iyan, nago puppakada-anon

¹ Kitab a (مجموع الفتاوى) Vol. 5/ 256.

so manga Sipat a di Ron domadait sa da aba pukkakorang ko manga Sipat Iyan, sa giyanan i kupit o manga ala a ulama o Islam, ibarat o Malik, goso Shafi-i, goso Thawri, goso Ibn Mubarak, goso Imam Ahmad ... goso salakaw kiran, ka mata-an a da aba iran kazosopa-sopaka-an si-i ko manga onayan o Agama, go sopun so Abo Hanifa -miyaso-aton so Allah- na aya kupit iyan a miyakudug na maka-aayon ko kupit angkanan a manga ulama, a giyanan i miya-aloy o Qur'an agoso Sonnah ..."¹

Sa kati-i so salompok ko manga kattaro o pat a imam a ppagonotan: so Abo Hanifa, goso Malik, goso Shafi-i, goso Ahmad, mipantag ko kupit iran si-i ko manga onayan o Agama, a rakus o osayan ko tindug iran ko *Elm al-Kalam*.

¹ Kitab a (قطف النمر) p. 47, 48.

Ika dow a bandingan

So kupit o Imam Abo Hanifa

A) So manga kattaro o Imam Abo Hanifa mipantag ko Tawheed

Paganay ron: Naso kupit iyan ko kay-isa-isa o Allah (*Tawheed*) agoso osayan ko kapangangarapan a miyapakay (التوسل الشرعي) agoso karibat o kapangangarapan a Bid'ah:

1. Pittaro i Abo Hanifa a: "Di kkapakay ko isa a taw iba pamangni ko Allah; inontabo o maka-okit ko kapangangarapan a miyapakay, sa aya kandowa-a a miyapakay ago isosogo naso miyasabot ko kattaro o Allah a:

﴿وَلِلَّهِ الْأَسْمَاءُ الْحُسْنَىٰ فَادْعُوهُ بِهَا وَذَرُوا الَّذِينَ يُلْحِدُونَ فِي

أَسْمَائِهِ سَيُجْزَوْنَ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ﴾ ﴿١٨٠﴾ سورة الأعراف: ١٨٠

"Bagi-an o Allah so manga Ingaran a manga pipiya, sa pamangni kano Ron, sa nggolalan sangkanan a manga Ingaran, na bagakun iyo so galbuk o siran oto a puppamakasilayin iran so manga Ingaran

Iyan, ka sigorado dun a imbalas kiran so nganin a di-iran di-i nggolawla-an.”¹
(Surah# 7: 180)

2. Pittaro o Abo Hanifa a: “Di kkapakay oba ttaro-a o ppamangni a ppamangni ako ruka sa nggolalan ko kabunar i giraw, odina nggolalan ko kabunar o manga Nabingka agoso manga Sogo-oka, ago nggolalan ko kabunar a Baitollah agoso Mash’ar al-Haram.”²

3. Go pittaro o Abo Hanifa a: “Di kkapakay ko taw oba pamangni ko Allah sa di makanggolalan ko manga Ingaran Iyan, go ipukkasingay akun oba niyan ttaro-a a: Ppamangni ako ruka sa nggolalan ko pondiyong a maporo ko ‘Arashka³ odina

¹ Kitaba a (الدر المختار مع حاشية رد المحتار) Vol. 6/396-397.

² Kitab a (إتحاف السادة المتقين) Vol. 2/285. (شرح العقيدة الطحاوية) p. 234, goso

³ Piyakarata o Imam Abo Hanifa, goso Muhammad Ibn al-Hasan oba giraw so taw si-i ko dow-a niyan a: “Hay Allah na ppamangni ako Ruka sa nggolalan ko pondiyong a maporo ko ‘Arahska.” aya sabap iyan na da a kattaro sa Qur’an odina Hadis aba niyan anan piyakay, sopman so Abo Yusof na piyakay niyan, sabap sa ana idadalil

nggolalan ko kabunar o manga ka-adunka.”¹

Ikadowa naso: Kattaro iyan si-i ko kaputtantowa ko manga Sipat o Allah, na goso sumbag iyan ko manga *Jahmiyah*:

4. Go pittaro iyan a: “Di kkapakay a isipat ko Allah so manga sipat o manga ka-adun, so rarangit Iyan agoso kasoso-at Iyan na dowanana a Sipat a pud ko manga Sipat Iyan a di kkiropa, sa giyanan i kattaro o *Ahlos-*

iyanon a Hadis a miya-aloy ron a mata-an a so Nabi (ﷺ) na diniyan di-i indowa-a a: “Hay Allah na ppangni ako Ruka sa nggolalan ko pomondiyong a maporo ko ‘Arashka, goso pittamanan a limo a ppon ko Kitabka ...” giyangkanan a Hadis na piyanottol i Baihaqi si-i ko Kitab a (الدعوات الكبيرة) sa datar o kiya-aloy niyan si-i ko Kitab a (البنية) Vol. 9/382, go si-i ko Kitab a (نصب الراية) Vol. 4/272, ogaid na si-i ko sanad iyan na tulo a makananansikon:

1. Da manug o Dawd Ibn Abi ‘Ashim si-i ko Ibn Mas’owd.
2. So Abdul Malik Ibn Jorayij na Modallis ago Morsil.
3. So Omar Ibn Haron na katutumpowan sa puppamokkag. Sabap san pittaro o Ibn al-Jawzi, sa datar o kiya-aloy niyan si-i ko Kitab a (البنية) Vol. 9/382. (Dadun a sangka-an sa giyanan na Hadis a piyangambar, goso Sanad iyan na bibid, sa datar o kapukka- ilayangkaon.). Ilayangka so Kitab a (مَدْيِب التَهْدِيب) Vol. 3/189, Vol. 6/405, Vol. 7/501, goso Kitab a (تَقْرِيب التَهْدِيب) Vol. 1/520.

¹ So Kitab a (التوسل والوسيلة) p. 82, goso Kitab a (شرح الفقه الأكبر) p. 198.

Sonnah wal-Jama'ah, sa Sukaniyan na pukkararangitan ago pukkas-at, sa di maputtaro i aya rarangit Iyan naso siksa Iyan, nago aya kasoso-at Iyan naso balas Iyan, sa aya isipat tano Ron naso inisipat Iyan sa ginawa Niyan a: Isa-isa a di-i ppanonan ko langowan taman, da mbawata ago da mbawata-an, go da a rimbang Iyan a isa bo, Oyagoyag a Makagaga-os, Puppakanug a Puppaka-ilay, a Mata-o, so lima o Allah na lawan ko manga lima iran, kunaoba datar o manga lima o manga ka-adun Iyan, goso paras Iyan na kunaoba datar o manga paras o manga ka-adun Iyan."¹

5. Go pittaro iyan a: "Ana lima Niyan ago paras ago ginawa, sa datar o kiya-aloyan o Allah si-i sa Qur'an, sa so inaloy o Allah si-i sa Qur'an mipantag ko bandingan si-i ko paras, goso lima, goso ginawa, na manga Sipat Iyan oto a di ipuropa, sa di maputtaro i aya lima Niyan naso kappakagaga Niyan odina so limo Iyan, ka kagiya mapuppakada iyan angkoto a Sipat (a lima), a giyanan i kattaro o manga

¹ Kitab a (الفقه الأيسط) p. 56.

Qadariyah agoso manga *Mo'tazilah*.¹

6. Go pittaro iyan a: "Di patot ko taw iba adun a pumbutton iyan ko Zat o Allah a sai, aya mata-an na puropa-an iyan Sukaniyan sa datar o kiniropa-an Iyan sa ginawa Niyan, go di kkapakay iba adun a pusaragan iyanon sa akal a maito bo, miyasoti-soti so Allah a Kadnan o manga ka-adun."²

7. Go gowani a i-izaon so kaputturon o Allah, na aya pittaro iyan na: "Putturon sa di kkiropa,"³

8. Go pittaro o Abo Hanifa a: "So Allah na puppanongganoyin si-I ko maporo, kunaoba si-i ko mabbaba, sabap sa kagiya so mabbaba

¹ Kitab a (الفقه الأكبر) p. 302.

² Kitab a (شرح العقيدة الطحاوية) Vol. 2/427, tiyahqiq i Dr. al-Torki, goso Kitab a (جلاء العينين) p. 368.

³ Kitab a (عقيدة السلف أصحاب الحديث) p. 42, iniprint a (دار السلفية), goso Kitab a (الأسماء والصفات) a ruk i Baihaqi p. 456, go da a kattaro-on i Kawthari. Goso Kitab a (شرح العقيدة الطحاوية) p. 245, tiyakhrij i Albani, goso Kitab a (شرح الفقه الأكبر) a ruk i Qari, p. 60.

na kunadun oba ropa-an o Kadnan ago pussimba-an a bunar."¹

9. Go pittaro iyan a: "Go Sukaniyan na pukkararangitan ago pukkasat, sa di maputtaro i aya rarangit Iyan naso siksa Iyan, nago aya kasosot Iyan naso balas Iyan."²

10. Go pittaro iyan a: "Go dadun abaon kapakasaginda o manga ka-adun Iyan, nago da aba Niyan kiran misasaginda, inippo-on sa ini-angayangay na tatap dun so manga Ingaran Iyan agoso manga Sipat Iyan."³

11. Go pittaro iyan a: "Go so manga Sipat Iyan na kunaoba datar o manga sipat o manga ka-adun, puppakakunal sa kunaoba datar o kunal tano, puppakagaga sa kunaoba datar o gaga tano, go puppaka-ilay sa kunaoba datar o ka-ilay tano, go puppakanug sa kunaoba datar o kanug tano, go di-i makattaro sa

¹ Kitab a (الفقه الأيسر) p. 51.

² Kitab a (الفقه الأيسر) p. 56, go da a kattaro-on i Kawthari a tomiyahqiq sangka-i a Kitab.

³ Kitab a (الفقه الأكبر) p. 301.

kunaoba datar o kattaro tano.”¹

12. Go pittaro iyan a: “Di kkisipat ko Allah a Maporo so manga sipat o manga ka-adun.”²

13. Go pittaro iyan a: “Go sataw a iropa niyan so Allah sa ropa-an a makapumama-ana sa manosiyan na sabnar a miyakapir.”³

14. Go pittaro iyan a: “Go so manga Sipat o ginawa Niyan agoso galbuk Iyan, aya manga Sipat o ginawa Niyan naso kao-oyagoyag, goso kapakagagaga, goso kata-o, goso kattaro, goso kapakanug, goso kapaka-ilay, goso kabaya, aya puman a galbuk Iyan naso kapangadun, so kaprizki, so di-I kapakambal, so di-I kapakambago, goso di-i katta-ong, goso salakaw san a pud ko manga galbuk Iyan, sa inippo-on sa ini-angayangay na tatap dun si-i ko manga Ingaran Iyan agoso manga

¹ Kitab a (الفقه الأكبر) p. 302.

² Kitab a (الفقه الأبسط) p. 56.

³ Kitab a (العقيدة الطحاوية) a inimpidan i al-Bani p. 25.

Sipat Iyan.”¹

15. Go pittaro iyan a: “Tatap dun a diniyan di-i manggalbuk so galbuk Iyan, naso galbuk na Sipat Iyan a monapona, sa aya di-i nggolalan ko galbuk naso Allah, naso galbuk na Sipat Iyan a monapona, naso pukatana-an o galbuk na ka-adun, naso galbuk o Allah na kunaoba ka-adun.”²

16. Go pittaro iyan a: “Sataw a ttaro-on iyan a diko katawan so Kadnan akun o si-i sa langit antawa-a si-i sa lopa, na sabnar a miyakapir, go datar pun anan so taw a ttaro-on iyan a so Kadnan akun na si-i ko `Arash, sa diko katawan so `Arash o si-i sa langit antawa-a si-i sa lopa.”³

¹ Kitab a (الفقه الأكبر) p. 301.

² Kitab a (الفقه الأكبر) p. 301.

³ Kitab a (الفقه الأيسر) p. 46, go inaloy i Ibn Taymiyah si-i ko Kitab iyan a (مجموع الفتاوى) so datar anan a lapal iyan Vol. 5/ 48, goso Ibn al-Qayim si-i ko Kitab iyan a (اجتماع الجيوش الإسلامية) p.139, goso Zahabi na inaloy niyan si-i ko Kitab iyan a (العلو) p. 101-102, goso Ibn

17. Go pittaro iyan si-i ko bai a ini-iza iyanon o anda so Kadnanka a pussimba-anka? Na pittaro iyan a: "Mata-an a so Allah a Miyasoti-soti a Maporo na sisi-i sa langit kunaoba si-I sa lopa, na pittaro-on o isa a mama a: Ay aranganka ko kattaro o Allah a:

﴿ وَهُوَ مَعَكُمْ ﴾ سورة الحديد: ٤

"*Sukaniyan na pud iyo.*" [Surah # 57: 4] na pittaro iyan a: "Datar anan o kassoratingka ko mama (sa ttaro-onkaon a): Mata-an a sakun na pudakongka, a kunaobangka mipumamasa-i."¹

18. Go pittaro iyan pun a: "So lima o Allah na lawan ko manga lima iran, kunaoba datar o manga lima o manga ka-adun Iyan."²

19. Go pittaro iyan a: "Mata-an a so Allah a Miyasoti-soti a Maporo na sisi-i sa langit

Qodamah si-i ko Kitab a (الغلو) p.116, goso Ibn Abi al-Ez si-i ko Kitab a (شرح العقيدة الطحاوية) p. 301.

¹ Kitab a (الأسماء والصفات) p. 429.

² Kitab a (الفقه الأيسط) p. 56.

kunaoba si-I sa lopa, na pittaro-on o isa a mama a: Ay aranganka ko kattaro o Allah a: "Sukaniyan na pud iyo." na pittaro iyan a: "Datar anan so kassoratingka ko mama (sa ttaro-onkaon a): Mata-an a sakun na pudakongka a kunaobangka mipumamasa-i."¹

20. Go pittaro iyan a: "Sabnar a so Allah na di-i makattaro, sa kunabo oba si-I ko kinimbitiyara-in Iyan ko Mosa² (موسى) sa kapayagan."

21. Go pittaro iyan a: "Go di-i makattaro sa kattaro Iyan, so kattaro na Sipat Iyan a monapona."³

22. Go pittaro iyan a: "Go di-i ttaro sa kunaoba datar o kattaro tano."⁴

23. Go pittaro iyan a: "Go miyanug o Mosa

¹ Kitab a (الأسماء والصفات) Vol. 2/170.

² Kitab a (الفقه الأكبر) p. 302.

³ Kitab a (الفقه الأكبر) p. 301.

⁴ Kitab a (الفقه الأكبر) p. 302.

(ﷺ) so kattaro o Allah a Maporo, sa datar o kiyattaro-aon o Allah :

﴿ وَكَلَّمَ اللَّهُ مُوسَى تَكْلِيمًا ﴾ سورة النساء: ١٦٤

“Go inimbityara-i o Allah so Mosa sa kambityara-i.” (Surah # 4: 164)

Go sabnar a so Allah na di-i makattaro, sa kunabo oba si-i ko kinimbityara-in Iyan ko Mosa (ﷺ).¹

24. Go pittaro iyan a: “So Qur’an na kattaro o Allah a misosorat si-i ko manga Mos’haf ago masisiyap si-i ko manga poso, ago pukkabatiya o manga dila, ago si-i initoron ko Nabi (ﷺ).”²

25. Go pittaro iyan a: “So Qur’an na kunaoba inadun.”³

¹ Kitab a (الفقه الأكبر) p. 302.

² Kitab a (الفقه الأكبر) p. 301.

³ Kitab a (الفقه الأكبر) p. 301.

B) So manga kattaro o Abo Hanifa si-i ko Okoran

1. Miyakatalingoma a sakataw a mama si-i ko Imam Abo Hanifa a puppawalun iyan si-i ko Okoran, na pittaro iyanon a: "Bangka di katawi a so taw a puppaka-otungan iyan sa kailay so Okoran, na datar o taw a puppaka-otungan iyan sa kailay so alongan, a oman iyan ilotun a kapuppaka-otungi niyanon sa kailay na kaomanan mambo a kapukkapangka-on a akal iyan."¹

2. Pittaro o Imam Abo Hanifa a: "So Allah na andang dun a katawan Iyan so manga sai ko da niyan pun ka-adun."²

3. Go pittaro Iyan a: "Katawan o Allah so sai a di ma-aadun ko masa a da niyan ka-adun a ma-ada', go katawan Iyan o antona-a i butad iyan opama o aduna Niyan, go katawan o Allah so sai a ma-aadun ko masa a ka-aadun

¹ Kitaba a (قلايد عقود العقيان) (Karatas a 77-B).

² Kitaba a (الفقه الأكبر) p. 302, 303.

iyan a ma-aadun, nago katawan Iyan o antona-a i mapumbutad iyan ko kakkada iyan."¹

4. Go pittaro o Imam Abo Hanifa a: "So Okoran Iyan na sisi-i ko Lawh al-Mahfoz."²

5. Go pittaro iyan a: "Go tatarima-an ami a mata-an a so Allah a Maporo na piyando-an Iyan so pansom (Qalam) sa kasorat iyan, na pittaro o pansom a: Antona-onon i izorat akun hay Kadnanko? Na pittaro o Allah a: Soratunka so nganin a kka-olawla sa taman sa makatindug so alongan a Qiyamah." aya karinaon nasu kattaro o Allah:

﴿ وَكُلُّ شَيْءٍ فَعَلُوهُ فِي الزُّبُرِ ﴿٥٢﴾ وَكُلُّ صَغِيرٍ وَكَبِيرٍ
مُسْتَظَرٌّ ﴿٥٣﴾ سورة القمر: ٥٢ - ٥٣

"So langowan taman a pinggolawla iran na midadakat ko Lawh al-Mahfoz, go maito mala ko manga galbuk iran na

¹ Kitaba a (الفقه الأكبر) p. 302, 303.

² Kitaba a (الوصية مع شرحها) p. 21.

misosorat ko manga daptar iran."¹ (Surah # 54: 52-53)

6. Go pittaro o Imam Abo Hanifa a: "Go da a mapunggolawla ko donya agoso alongan a mawri a sai, inontabo o kabaya Iyan."²

7. Go di-i ttaro-on o Imam Abo Hanifa a: "Inadun o Allah so manga sai a ppo-on sa da."³

8. Go pittaro iyan a: "So Allah na aya puppangadun ko dapun a miya-adun Iyan."⁴

9. Go pittaro iyan a: "Tatarima-an ami a mata-an a so oripun agoso manga galbuk iyan agoso kakkokompabli niyan agoso kunal iyan na inadun, na sabap ko so di-i kko-at ko galbuk na inadun, naso manga galbuk iyan na

¹ Kitaba a (الفقه الأكبر) p. 302.

² Kitaba a (الفقه الأكبر) p. 302.

³ Kitaba a (الفقه الأكبر) p. 302.

⁴ Kitaba a (الفقه الأكبر) p. 304.

nisisita a kababaloy niyan a inadun."¹

10. Go pittaro iyan a: "So kalangowan o manga galbuk o manga oripun ko di-iran di-i kakka-okkaog agoso kagugunuk iran na siran i diron di-i kko-at, naso Allah i miyadunon, sa giyoto na palaya dun ppagokit sa kabaya Iyan ago katawan Iyan ago papasadun Iyan ago o-okorun Iyan."²

11. Pittaro o Imam Abo Hanifa a: "Goso langowan o manga galbuk o manga oripun, ko di-i kakka-okka-og agoso kagugunuk, na siran i diron di-i kko-at ko kamata-ani ron, ogaid naso Allah i miyadunon, sa palaya dun ppagokit sa idin Iyan ago katawan Iyan ago papasadun Iyan ago o-okorun Iyan, so langowan o simba na palaya dun paliyogat, sabap ko pando-an o Allah ago kabaya Iyan ago ikasoso-at Iyan ago katawan Iyan ago idin Iyan ago papasadun Iyan ago o-okorun Iyan, naso manga galbuk a ma-asiya na palaya dun katawan o Allah ago papasadun Iyan ago o-

¹ Kitaba a (الوصية مع شرحها) p. 14.

² Kitaba a (الفقه الأكبر) p. 303.

okoron Iyan ago idin Iyan, sa kunaoba Niyan kabaya ago kunaoba Niyan ikasoso-at ago kunaoba Niyan pando-an."¹

12. Go pittaro iyan a: "Inadun o Allah so manga oripun a linang si-i ko kakakapiri agoso paratiyaya (ma-ana da aba-on maddadalum a paratiyaya ago kakakapiri)², orianiyan na inimitiyara-i Niyan siran na piyando-an Iyan siran ago liyalangan Iyan siran, na mikkapir so mikkapir kiran sa minggolalan ko galbuk iyan agoso kiya-ongkir iyan agoso kiyasokra niyan ko bunar, sa da toro-a o Allah, na miyaratiyaya so miyaratiyaya kiran, sa minggolalan ko galbuk iyan agoso kiyakkompabli niyan agoso kiyapangimbunar iyan, sa inayonan o Allah ago tiyabangan Iyan."³

13. Go pittaro iyan a: "Go piyakambowat

¹ Kitaba a (الفقه الأكبر) p. 303.

² Aya bunar na: Inadun o Allah so manga ka-adun si-i ko Fitra o Islam (paratiyaya ko Islam), sa datar o kapagaloya-on i Abo Hanifa sangka-i a kattaro iyan a kka-aloy.

³ Kitaba a (الفقه الأكبر) p. 302-303.

Iyan so mbawata-an o Adam si-i ko bukkokong iyan, sa datar o manga kolpong, na tiyago-an Iyan siran sa akal, na inimbitiyara-i Niyan siran, sa inisogo Iyan kiran so kaparatiyaya ago inisapar Iyan kiran so kakkapir, na tiyarima iran Sukaniya a Allah a Kadnan iran, sa giyoto dun i kiyaparatiyaya-a iranon, sa si-i siran di-i mbawata-an ko paratiyaya ko Allah (Fitra) na sataw a kkapir ko oriyen anan na sabunar a miyagalin ago mimbaropa, na sapman sa maratiyaya ago mangimbunar na sabunar a miyatatap ago miyalalayon sangkanan a Fitra."¹

14. Go pittaro iyan a: "Go Sukaniyan i mitad sa okoran ko langowan taman ago piyasad Iyan, sa da a mapunggolawla sangka-i a donya ago sa alongan a mawri a sai, inontabo o kabaya Iyan ago katawan Iyan ago piyasad Iyan ago inokor Iyan ago inisorat Iyan ko *Lawh al-Mahfoz*."²

15. Go pittaro iyan a: "Da a tigul Iyan a

¹ Kitaba a (الفقه الأكبر) p. 302.

² Kitab a (الفقه الأكبر) p. 302.

isa bo ko manga ka-adun Iyan si-i ko ka-ongkir agoso paratiyaya, ogaid na inadun Iyan siran a manga taw, naso kakkapir agoso kaparatiyaya na galbuk o manga oripun, go katawan o Allah so taw a pukkapi a sukaniyan na kapi, sangkoto a masa a kapukkapi iyan, nago igira a miyaratiyaya ko oriyani anan, na katawan Iyan a sukaniyan na mapaparatiyaya ago kkababaya-an Iyan, sa dadun aba kka-alin ko asal a katawi Niyanon.”¹

¹ Kitab a (الفقه الأكبر) p. 303.

K) So manga kattaro o Imam Abo Hanifa mipantag ko paratiyaya

1. Pittaro iyan a: "Go aya paratiyaya na sukaniyan so kakkompabli ago kapangimbunar o poso."¹

2. Go pittaro iyan a: "Aya paratiyaya naso kakkompabli o dila agoso kapangimbunar o poso, sa owayabo a kkomppabli naso dila na di kkasana-an a paratiyaya."² Ini-alat i Tahawi a miyakapo-on ki Abo Hanifa agoso dowo bolayoka iyan.³

3. Go pittaro i Abo Hanifa a: "Goso paratiyaya na di kka-omanan ago di kkakorangan."⁴

Aya tig akunon na: So kattaro iyan a di kka-omanan so paratiyaya ago di

¹ Kitab a (الفقه الأكبر) p. 304.

² Kitab a (الوصية مع شرحها) p. 2.

³ Kitab a (الطحاوية مع شرحها) p. 260.

⁴ Kitab a (الوصية مع شرحها) p. 3.

kkakorangan, goso kattaro iyan a: Aya pumbuttowan sa paratiyaya naso kapangimbunar o poso agoso kakkompabli o dila, sa mata-an a so galbuk na mililiyo ko kamata-ani ko paratiyaya.

Giyangkanan a kattaro iyan na giyanan i di miroroyod o kupit o Abo Hanifa pantag ko paratiyaya si-i ko kupit o kadandan o manga Imam o Islam: So Malik, goso Shafi-i, goso Ahmad, goso Ishaq, goso Bukhari agoso salakaw kiran, nago si-i kiran rampi so bunar, naso kattaro o Abo Hanifa na di makasosogat.

Sa si-i sangkanan a dow a butad na mbalasanon, go miya-aloy o Ibn 'Abd al-Bar goso Ibn Abo al-'Az so makatotoro sa mata-an a so Abo Hanifa na inipumarundod iyan angkoto a kattaro iyan. So Allah i lubi ron a mata-o.¹

¹ Kitab a (التمهيد) a ruk i Ibn 'Abd al-Bar, Vol. 9/247, goso Kitab a (شرح العقيدة الطحاوية) p. 395.

D) So kattaro o Imam Abo Hanifa mipantag ko manga Sahaba.

1. Pittaro o Imam Abo Hanifa a: "Go da a pagaloyin tano a isa bo ko manga Sahaba o Rasulullah (ﷺ) inontabo so mapiya."¹

2. Go pittaro iyan a: "Go da a ttaplisun tano a isa bo ko manga Sahaba o Rasulullah (ﷺ), nago di kkapakay iba adun a pukkababaya-an tano kiran na ana ditano kiran pukkababaya-an."²

3. Go di-i niyan ttaro-on a: "So kagugunuk o isa kiran a pud iyan so Rasulullah (ﷺ) sa isa ka oras na ttomo adiso mappagamal o isa ruktano si-i ko tunday o omor iyan, sa apiya pun i kiyapakalundo a omor iyan."³

4. Go pittaro iyan a: "Go tatarima-an tano a aya tindos sangka-i a pagtaw ko oriyar o

¹ Kitab a (الفقه الأكبر) p. 304.

² Kitab a (الفقه الأيسر) p. 40.

³ Kitab a (مناقب أبو حنيفة) a ruk i Maliki p. 76.

Nabi tano a Muhammad (ﷺ) naso: Abo Bakr, orianiyan naso Omar, orianiyan naso Usman, orianiyan naso Ali - miyaso-at kiran langon so Allah."¹

5. Go pittaro iyan a: "Aya tindos ko manga manosiya ko oriyan o Rasulullah (ﷺ) naso: Abo Bakr, goso Omar, goso Usman, goso Ali, go da a pagaloyin tano pantag ko manga Sahaba o Rasulullah (ﷺ) inontabo so mapiya."²

¹ Kitab a (الوصية مع شرحها) p. 14.

² Datar o kiya-aloy niyan si-i ko Kitab a (النور اللمع) (Karatas 119-B) a miyakapo-on rukaniyan.

E) So kinisaparun iyan ko di-i kandadampawa-i ko Agama.

1. Pittaro o Imam Abo Hanifa a: "So manga taw a manga napso si-i sa Basrah na madakul, go miyakasold ako ron sa sobra so miyakalabi dow a polo, go ba-anda ko ron miyakatarug sa miyakasaragon odina kiyalawanan odina minus so saragon, ka aya kata-o ko ron na giyangkaya a Elm al-Kalam na mala i kipantag a kata-o."¹

2. Go pittaro iyan a: "Puppaganad ako ko Elm al-Kalam taman sa minisampay ako ko pangkatan a pukka-iza-anon, sa si-i kami ppagontod ko darpa a marani ko Halaqa o Hammad Ibn Abo Solaiman, na miyaka-oma rakun a ba-i a pittaro iyan a: "So mama a ana karoma niyan a oripun na kkabaya-an iyan tomalak si-i ko Sonnah, makapira niyan matalak?" Na diko katawan o antona-a i puttaro-ongko, na siyogo akun a si-i niyan iza-an ko Hammad, orianiyen na kasoy rakun na panottola niyan rakun, na ini-iza iyan ko

¹ Kitab a (منافق أبي حنيفة) a ruk i Kordi, p. 137.

Hammad na pittaro iyan a: "Ttalakun iyan sa maka-isa a sukaniyan na miyakasoti ko kiyapaka-omaon o basa ago da niyan mapamakay, orianiyen na di niyan mbalingan sa taman sa makadowa masagad a Haidh, na anday kapakassoti niyan na miyapakay a pangaroma-an o pud a ppangaroma.

Komiyasoy na piyanottol iyan rakun, na aya miyattaro akun na: "Da a kailangan akun ko Elm al-Kalam, na kinowako so sinilas akun na miyontod ako ko halaqa o Hammad."¹

3. Go pittaro iyan a: "Pimorka-an o Allah so 'Amr Ibn Obaid, ka mata-an a sukaniyan i lomika ko manga taw ko lalan ko Elm al-Kalam, si-i ko nganin a di kiran ppakanggay a gona si-i ko kattaro."²

Go iniza-an o sakataw a mama sa pittaro iyan a: "Antona-a i maputtaro-oka ko pimbago o manga taw pantag ko di-i kassabandinga ko manga paratobowan agoso manga lawas, na

¹ Kitab a (تاريخ بغداد) Vol. 13/333.

² Kitab a (ذم الكلام) a ruk i Harawi, p. 28-31.

pittaro iyan a: Kattaro anan o manga Philosopher, sa aya kupitingka naso miyakudug a inokitan o Rasulullah ago inokitan o manga Ulama as-Salaf, sa pananggila-ingka so langowan a miyambago, ka mata-an a Bid'ah."¹

4. Pittaro i Hammad Ibn Abo Hanifa a: "Miyaka-isa alongan na kiyasoldan ako i ama - Inikalimo sukaniyan o Allah - a sisi-i rakun so salompok ko manga taw a kukupit ko Elm al-Kalam a ana di-ami di-i ndadampawa-an a bandingan, sa minitayaw so manga sowarami, na kagiya manug akun a miyakasold sa walay na liniyowan akun, na pittaro iyan rakun a: Hay Hammad, antawa-a i manga pud ka? Pittaro akun a si polan, go si polan, go si polan, piyamutto akun so manga taw a sisi-i rakun, na tig iyan a: Antona-a i diniyo di-i sabandingun? Pittaro akun a: Si-i ko bandingan a dataraya, ago dataraya, na pittaro iyan rakun a: Hay Hammad, na tagakun ka so Elm al-Kalam - Pittaro iyan a: Da akun kalayami ki ama iba aya kupit iyan na

¹ Kitab a (ذم الكلام) a ruk i Harawi, p. (194/B).

pakassasa-ogun, a ipusogo iyan so sai na orianiyana na ipussapar iyan bo - Pittaro akunon a: Hay amakolay, na badi suka i somiyogo rakunon? Na tig iyan a: Owayaki watakolay, sa imanto na issapar akun ruka, pittaro akun a: Antona-oto i sabap? Na pittaro iyan a: Hay watakolay, na mata-an a giyangkanan a manga taw a sosopasopaka si-ko manga bandingan ko Elm al-Kalam a pukka-ilayingka, na isa-isa a kupit iran ago isa-isa a Agama iran, sa taman sa piyangsopan siran o Shaitan na piyakapurirido-ay niyan siran ago piyakasosopaka iyan siran, na miyakassasalakawa siran ..."¹

5. Go pittaro i Abo Hanifa ki Abo Yusuf a: "Pananggila-ingka obangka di-i mambitiyara ko manga mokari so manga onayan o Agama sa puppaka-okit ko kupit o Elm al-Kalam, ka mata-an a siran na sowa-angka iran na kkatumbang siranon."²

Giya-i so sagorompong ko manga kattaro i

¹ Kitab a (مناقب أبي حنيفة) a ruk i Maliki, p. 183-184.

² Kitab a (مناقب أبي حنيفة) a ruk i Maliki, p. 373.

Abo Hanifa- Inikalimo sukaniyan o Allah -
agoso kukupitan iyan si-i ko manga onayan o
Agama, agoso tindug iyan si-i ko Elm al-Kalam
agoso manga taw a kukupiton.

So kupit o Imam Malik Ibn Anas

A) So kattaro iyan si-i ko Tawheed:

1. Piyanottol o Harawi a miyakapo-on ko Shafi-i a pittaro iyan a: Ini-iza ko Malik so mipantag ko Elmol Kalam agoso Tawheed, na pittaro i Malik a: Mostahil ko pamikiran iba so Nabi (ﷺ) na inipangunda-o niyan ko manga omat iyan so kapamopo, na da niyan kiran pangunda-on so Tawheed, sa aya Tawheed naso pittaro o Nabi (ﷺ) a: "Inisogo rakun a kapakittidawa akun ko manga taw sa taman sa mattaro iran so ¹(لا إله إلا الله) so nganin a

¹ Piyanottol i Bukhari si-i ko bandingan a (كتاب الزكاة، باب: وجوب الزكاة) (Vol. 3/ 262) Hadis (1399), go piyanottol i Muslim si-i ko bandingan a (كتاب الإيمان، باب: الأمر بقتال الناس حتى يقولوا لا إله إلا الله محمد رسول الله) Vol. 1/ 50) Hadis (324), go piyanottol i an-Nasa-i si-i ko bandingan a (كتاب (Vol. 14/ 5) Hadis (2443), langon siran na si-i miyakattitayan so tottol iran ki 'Obaidillah Ibn 'Obaidillah 'Otbah Ibn Mas-owd a miyakapo-on ki Abo Hurairah. Go piyanottol i Abo Dawd si-i ko bandingan a

minisiyap ko tamok agoso rogo, na aya titto a Tawheed."¹

2. Piyanottol i Daraqotni a miyakapo-on ki Walid Ibn Muslim a pittaro iyan a: "Ini-iza akun ko Malik agoso Sawri goso Awza-e goso Lais Ibn Sa-ad so mipantag ko manga tottolan a manonompang ko manga Sipat, na aya pittaro iran na pakasaggada niyo dun sa kiyaloy niyan."²

3. Go pittaro i Ibn 'Abd al-Bar a: Ini-iza ko Malik o ino kka-ilay so Allah sa alongan a mawri? Na pittaro iyan a: Oway, pittaro o Allah:

﴿وَجُودٌ يَوْمَئِذٍ نَّاصِرَةٌ ﴿٢٢﴾ إِلَىٰ رَبِّهَا نَاظِرَةٌ ﴿٢٣﴾﴾ سورة القيامة : ٢٢ - ٢٣

(Vol. 3/ 101) Hadis (2640) a si-miyakattitayan ki Abo Salih a miyakapo-on ki Abo Horairah.

¹ Kitab a (ذم الكلام) (Karatas - 210).

² Piyanottol i Daraqotni angaka-i a kattaro si-i ko Kitab a (الصفات) p. 75, go si Aajori si-i ko Kitab a (الشريعة) p. 314, go si Baihaqi si-i ko Kitab a (الإعتماد) p. 118, go si Ibn 'Abd al-Bar si-i ko Kitab a (التمهيد) (Vol. 7/149).

“So manga paras o miyamaratiyaya sa alongan a mawri na kkipakalalangas, sa kka-ilya ran so Kadnan iran.” (Surah # 75: 22)

Go pittaro Iyan pantag ko manga pud a taw a:

﴿ كَلَّا إِنَّهُمْ عَنْ رَبِّهِمْ يَوْمَئِذٍ لَمَّحْجُوبُونَ ﴾ سورة المطففين: ١٥

“Kuna, ka mata-an a so manga kapis sa alongan a mawri na di iran kka-ilya so Kadnan iran.”¹ (Surah # 83: 15)

Go piyanottol o Qadhi `Eyadh si-i ko Kitab² (تَرْتِيبُ الْمَدَارِكِ) a miyakapo-on ki Ibn Nafe³ ago

¹ Kitab a (الإنتقاء) p. 36.

² Kitab a (تَرْتِيبُ الْمَدَارِكِ) Vol. 2/ 42.

³ Aya mungangaran sa Ibn Nafi a puppanottol sa Hadis ppo-on ko Imam Malik na dow a kataw a mama: Paganay ron naso Abdullah Ibn Nafi Ibn Sabit al-Zobairi Abo Bakr al-Madani, a aya kabasaon o Ibn Hajar na: “(صَدُوق) pati-is a kasasarigan, miyawafat ko ragon a 216 H.” aya ikadowa naso Abdullah Ibn Nafi Ibn Abo Nafi al-Makhzomi, a aya miyakamaradika kiran naso Abo Muhammad al-Madani, aya kabasaon o Ibn Hajar na: “(نَفَقَة) kasasarigan i tottol, so misosorat iyan a hadis na bunar, ogaid na ana pukkato-on a

si Ash-hab¹ a pittaro iran a dow a so isa kiran na punggiraw ko pud iyan a hay Abo Abdullah (naso kattaro o Allah a) "So manga paras o miyamaratiyaya sa alongan a mawri na kkipakalalangas, sa kkillay ran so Kadnan iran." na (aya ma-ana niyan na) kka-ilay ran so Allah? Pittaro iyan a: Oway, kka-ilay ran sa punggolalan sangka-i a dow a mata iran, pittaro akunon a: Adun a manga taw a di-iran di-i ttaro-on a di kka-ilay so Allah, ka giyangkoto a kalimah a (ناظرة) a miya-aloy na aya ma-ana niyan na "nanayawn iran so balas", pittaro iyan a: Miyamokkag siran, ka

malobay ko hadis a milalangag iyan a di niyan misosorat, miyawafat ko ragon a 206 H. go miyattaro a si-i ko oriyannan.", ilayangka so Kitab a (تقريب التهذيب) Vol. 1/455-456, goso Kitab a (تهذيب التهذيب) Vol. 6/50-51.

(So *ثقة* na mao-ona adiso *صَدُوق* si-i ko kasasarigi ron ko kapanottol – Inisompaton o mindiyorobasa).

¹ Sukaniyan so Ash-hab Ibn Abdul Aziz Ibn Dawd al-Qaysi Abo Omar al-Masri, aya kabasaon o Ibn Hajar na: "*ثقة فقيه*" kasasarigan i tottol a mala i sabot ko Agama, miyawafat ko ragon a 204 H." ilayangka so Kitab a (تقريب التهذيب) Vol. 1/ 80, go ilayangka so gogodan ko katawi ron si-i ko Kitab a (تهذيب التهذيب) Vol. 1/ 359.

aya mata-an na kka-ilay so Allah.

Bangka da manug so kattaro o Musa a (miya-aloy sa Qur'an):

﴿ رَبِّ أَرِنِي أَنْظُرْ إِلَيْكَ ﴾ الأعراف: ١٤٣

“Hay Kadnangko na ppayagka rakun ka anakun Suka ma-ilay” (Surah # 7: 143)

Ba aya katawingka-on na ppamangnin o Musa ko Kadnan iyan so mostahil?

Aya pittaro o Allah: (لن ترواني) *“Di akongka kka-ilay” [Surah # 7: 143]* aya ma-ana niyan na si-i sa donya, ka kagiya so donya na darpa a di kkatatap, naso Allah na tatap a di kkada, na di patot iba ma-ilay so Allah si-i sangka-i a donya a di kkatatap, ogaid na amayka matago siran sa alongan a mawri a darpa a tatap, na kka-ilay ran ro-o so Allah sabap ko kiyadalum iran ko darpa a kakal.

Go pittaro o Allah:

﴿ كَلَّا إِنَّهُمْ عَنْ رَبِّهِمْ يَوْمَئِذٍ لَمَحْجُورُونَ ﴾ سورة المطففين: ١٥

“Kuna, ka mata-an a so manga kampir sa alongan a mawri na di iran kka-ilay so

Kadnan iran.” (Surah # 83: 15)

4. Go piyanottol i Abo Noayim a miyakapoon ki Ja'far Ibn Abdullah a pittaro iyan a: "Sisi-i kami ko Malik Ibn Anas, na miyaka-omaon a sakataw a mama, na pittaro iyan a: Hay Abo Abdullah, so Allah a Masalinggagaw na mippantaw ko 'Arash, andamanaya i kiyappantaw Niyanon? Na dadun a datar iyan a kiyararangitanon so Malik sangkoto a pakaiza iyan, sa domiyozong dun a ipunggoris iyan so piyonit a kakaputan iyan, sa taman sa initogadun a ating, orianiyan na iniporo iyan a olo niyan na inipalantig iyan so piyonit, na pittaro iyan a: "So ropa-an iyan na di puraotun o pamikiran, naso (puttaro-on a) kapakappapantaw na kunaoba di katawi, naso kaparatiyaya-aon na paliyogat, naso kippagizanon na bid'ah, sa aya arangan akun ruka na kukupitka sa bid'ah, sa inisogo iyan a kapakaliyo niyan."¹

¹ Kitab a (الحلیة) Vol. 6/ 325, 326, go piyanottol pun i Saboni si-i ko Kitab a (عقيدة السلف أصحاب الحديث) p. 17-18, a si-i miyakattitayan ki Ja'far Ibn Abdullah a miyakapoon ki Malik, ago si Ibn Abd al-Bar si-i ko Kitab a (الصهيدي) Vol. 7/ 151, si-i miyakattitayan ki Abdullah Ibn Nafi

5. Go piyanottol i Abo No'aym a miyakapo-on ki Yahya Ibn al-Rabi a pittaro iyan a: "Sisi-kami ko Malik Ibn Anas na miyakasoldon a sakataw a mama, na pittaro iyan a hay Abo Abdullah, na antona-ay maputtaro-oka pantag ko taw a di-i niyan ttaro-on a so Qur'an na inadun? Pittaro o Malik a: Sukaniyan na lominiyo ko Agama (Zindiq)¹ na bono-a niyo,

a miyakapo-on ki Malik ago si Bayhaqi si-i ko Kitab a (الأسماء والصفات) p. 408, so miyakattitayanon ki Abdullah Ibn Wahb a miyakapo-on ki Malik, na aya kabasaon i Ibn Hajar si-i ko Kitab a (فتح الباري) Vol. 13/406, 407, na aya kiyapagudgud iyan na mapiya, go binar i Zahabi si-i ko Kitab a (العلو) p. 103.

¹ So kalimah a Zindiq na basa a Farisi a miyabaloy a basa Arab, a inosar o manga muslim sa paganay si-i ko manga taw a di-i ttaro sa aya paganay a paka-asalasal na dow a so: Tihaya agoso malibotung, giyanan so kupit o (مذهب المانوية) agoso salakaw kiran, orianian na miyakabulang so ma-ana niyan ka miyarangkom iyan so manga taw a di iran paparatiyaya-an so alongan a mawri (الدهرين) agoso manga taw a o-ongkirun iran oba adun miyangadun (الملحدين) goso kadandan o manga taw a kukupit sa kupit a dadag, kunaoba giyanan bo ka ipumbutto pun ko manga taw a sassandra so poso iran ko Agama Islam agoso kalangowan o manga taw a popokasun iran sa pikir iran so manga hokoman o Agama Islam ago di iran ipunggolalan. llayangka so Kitab a (الموسوعة الميسرة) Vol. 1/ 929, goso Kitab a (تاريخ الإلحاد) a ruk i Abdul

na pittaro iyan a hay Abo Abdullah na mata-an a aya diko di-i panottolun naso kattaro a miyanug akun, na gominiraw (so Abo Abdullah) a: Da a kiyanugan akun san a isa bo, aya mata-an na si-i akun ruka miyanug, na miyakapunu-punud anan a kattaro."¹

6. Go piyanottol i Ibn 'Abd -al-Bar a miyakapo-on ki Abdullah Ibn Nafi a pittaro iyan a: "So Anas Ibn Malik na di-i niyan ttaro-on a sataw a ttaro-on iyan a so Qur'an na inadun na ppakasakitan muranug ago kkalaboson sa taman sa ttawbat."²

7. Go piyanottol i Abo Dawd a miyakapo-on ki Abdullah Ibn Nafi a pittaro iyan a: "Pittaro o Malik a so Allah na si-i sa langit, naso kata-o Niyan na mararangkom Iyan so

Rahman Badawi, p. 14-22.

¹ Kitab a (الخلية) Vol. 6/ 325, go piyanottol i Lalka-i si-i ko Kitab a (شرح أصول إعتقاد أهل السنة والجماعة) Vol. 1/ 249, a si-i miyakattitayan ki Abo Muhammad Yahya Ibn Khalaf, a miyakapo-on ki Malik, ago inaloy i Qadhi 'Eyadh si-i ko Kitab a (ترتيب المدارك) Vol. 2/ 44.

² Kitab a (الإنتقاء) p. 35.

langowan a darpa.”¹

B) So kattaro iyan mipantag ko Okoran:

1. Piyanottol i Abo No’aym a miyakapo-on ki Ibn Wahb² a pittaro iyan a: “Miyanug akun so Malik a di-i niyan ttaro-on ko mama, a kaga-i na ini-iza-aka rakun so mipantag ko Okoran? Pittaro iyan a: Oway, na pittaro iyan a: Mata-an a so Allah na di-i Niyan ttaro-on a:

﴿وَلَوْ شِئْنَا لَآتَيْنَا كُلَّ نَفْسٍ هُدًى وَنَحْنُ عَلَى الْقَوْلِ مَنِينٌ﴾
﴿لَأَمْلَأَنَّ جَهَنَّمَ مِنَ الْجِنَّةِ وَالنَّاسِ أَجْمَعِينَ﴾ السجدة: ١٣

“Opama ka kabaya Ami na italingomami ko oman i ginawa so toro-an

¹ Piyanottol i Abo Dawd si-i ko Kitab (مسائل الإمام أحمد) p. 263, go piyanottol i Abdullah Ibn Ahmad si-i ko Kitab a (السنن) p. 11, andang a Print, go si Ibn Abd al-Bar si-i ko Kitab (البيهقي) Vol. 7/ 138.

² Sukaniyan so Abdullah Ibn Wahb al-Qurashi, a aya miyakapumapiya kiran a taw naso al-Masri, aya kabasaon o Ibn Hajar na: “Mala i sabot ko Agama a kasasarigan i tottol a makalalahar (Hafiz) a barasimba, miyawafat ko ragon a 197 H.” ilayangka so Kitab a (تقريب التهذيب) Vol. 1/ 460.

iyān, oḡaid nā kagiya miyapasad so kattaro a ppo-on Rukami sa imbunsuk Ami ko naraka so saba-ad ko manga jinn agoso manga manosiya sa kalangowan iran." (Surah # 32: 13)

Sa didun dowa-dowa na mapunggolawla so pittaro o Allah.¹

2. Go pittaro i Qadhi 'Eyadh a: "Ini-iza ko Imam Malik so manga taw a aya kupit iran na al-Qadariyah o antawa-a siran? na aya pittaro iyan na: Sataw a ttaro-on iyan a kunaoba inadun so manga galbuk a ma-asiya, go ini-izaon pun so al-Qadariyah? na aya pittaro iyan na: Siran so manga taw a di-i ttaro sa so kapukkagaga-a ko galbuk na kapa-ar iran, sa opama o kabaya iran a ppangongonotan siran na mangongonotan siran, na o kabaya iran a puma-asiya siran na ndarowaka siran."²

3. Go piyanottol i Ibn Abi 'Asim a

¹ Kitab a (الحليّة) Vol. 6/ 326.

² Kitab a (توتيب المسدارك) Vol. 2/ 48, go ilayangka so Kitab a (شرح أصول اعتقاد أهل السنة والجماعة) Vol. 2/ 701.

miyakapo-on ki Sa'id Ibn 'Abd al-Jabbar a pittaro iyan a: "Miyanug akun so Malik Ibn Anas a di-i niyan ttaro-on a: Aya pamikiran akun ko manga taw a kukupit ko al-Qadariyah na pakaputtawbatun siran, na odi siran ttawbat na mbono-on siran."¹

4. Go pittaro i Ibn 'Abd al-Bar a: "Pittaro o Malik a da a miya-ilay akun a isa bo ko manga taw a kukupit ko al-Qadariyah arowar sa da a lalag iyan ago malalolalong ago maokkapokkap."²

5. Go piyanottol o Ibn Abi 'Asim a miyakapo-on ko Marwan Ibn Muhammad al-Tatri a pittaro iyan a: "Miyanug akun so Malik Ibn Anas a ippagiza-on so kapakappangaroma-a ko taw a kukupit sa al-Qadariyah? na aya inisumbag iyan na biyatiya iyan so kattaro o Allah:

﴿وَلَعَبْدٌ مُّؤْمِنٌ خَيْرٌ مِّنْ مُّشْرِكٍ﴾ سورة البقرة: ٢٢١

¹ Kitab a (السنّة) a ruk i Ibn Abi 'Asim, Vol. 1/ 87, 88. Go piyanottol pun i Abo No'aym si-i ko Kitab a (الحلية) Vol. 6/ 326.

² Kitab a (الإستقاء) p. 34.

“So oripun a mapaparatiyaya na ttomo adiso Moshrik (di-i manakoto).”¹ (Surah # 2: 221)

6. Go pittaro i Qadhi `Eyadh a: “Pittaro o Malik a di kkapakay a zaksi-in so taw a kukupit sa al-Qadariyah a ipuppanolon iyan, goso Khawarij agoso Shi’ah a Rafidhi.”²

7. Go pittaro o Qadhi `Eyadh a: “Ini-iza ko Malik so mipantag ko taw a kukupit sa al-Qadariyah, ino ba tano siran di pumbitiyara-in? Pittaro iyan a: Oway, igira a makukunal iyan so mambubutad iyan, go si-i ko pud a kiyapanottolaon na pittaro iyan a: Di siran pagonotan ko sambayang, go di siran ipusoppona sa kattaro, go igira a minimbaratumowa iyo siran ko masimpit a lalan na pakaliyowa niyo siranon,”³

¹ Kitab a (السنّة) a ruk i Ibn Abi `Asim, Vol. 1/ 88, goso Kitab a (الحلّة) Vol. 6/326.

² Kitab a (ترتيب المدارك) Vol. 2/ 47.

³ Kitab a (ترتيب المدارك) Vol. 2/ 47.

K) So kattaro iyan mipantag ko paratiyaya (Iman):

1. Piyanottol i Ibn 'Abd al-Bar a miyakapoon ki Abdul Razaq Ibn Hammam a pittaro iyan a: Miyanug akun so Ibn Jorayj¹ agoso Sofyan al-Thawri, goso Ma'mar Ibn Rashid, goso Sofyan Ibn Oyayna, goso Malik Ibn Anas, a di-iran di-i ttaro-on a: "So paratiyaya (Iman) na kattaro ago galbuk, a pukka-omanan ago pukkakorangan."²

2. Go piyanottol i Abo No'aym a miyakapoon ko Abdullah Ibn Nafi' a pittaro iyan a: "So Malik Ibn Anas na di-i niyan ttaro-on a: So

¹ Sukaniyan so Abdul Malik Ibn Abdul Aziz Ibn Jorayj al-Romi al-Omawi, a aya miyakamaradika kiran naso al-Makki, aya kabasaon o Zahabi na: "Imam a Hafiz a Faqih al-Haram, a ppagilano-an sa Abo al-Walid". Miyawafat ko ragon a 150 H., ilayangka so Kitab a تذكرة (المحافظ) Vol. 1/ 169, go ilayangka so kiyapanottolaon ko Kitab a تاريخ (بغداد) Vol. 10/ 400.

² Kitab a (الإنشاء) p. 34.

paratiyaya na kattaro ago galbuk."¹

3. Go piyanottol o Ibn Abd al-Bar a miyakapo-on ko Ash-hab Ibn Abdul Aziz a pittaro iyan a: "Pittaro o Malik a tominindug so manga taw a di-i siran di-i zambayang a ma-adap siran sa Bait al-Maqdis si-i ko miyakasapolo ago num olan, orianiyan na inisogo kiran a ka-adap iran sa Baitollahi al-Haram, pittaro o Allah:

﴿ وَمَا كَانَ اللَّهُ لِيُضِيعَ إِيمَانَكُمْ ﴾ سورة البقرة: ١٤٣

"Da ko Allah iba Niyan pakada-a so paratiyaya niyo." [Surah # 2: 143] ma-ana so sambayang iyo sa Bait al-Maqdis, pittaro o Malik a: Sabnar a kiyataduman akun sabap saya so kattaro o manga Morji'ah a mata-an a so sambayang na kunaoba pud ko paratiyaya."²

¹ Kitab a (الحلية) Vol. 6/327.

² Kitab a (الإنتقاء) p. 34.

D) So kattaro iyan mipantag ko manga Sahaba:

1. Piyanottol o Abo No'aym a miyakapo-on ko Abdullah al-Anbari¹ a pittaro iyan a pittaro o Malik Ibn Anas a: "Sataw a pumamaito-on iyan so isa ko manga Sahaba o Rasulullah (ﷺ) odina matatago ko poso iyan so gani si-i kiran, na taw a da a kabunar iyan si-i ko pukkatanan o manga muslim.", orianiyen na tiyontol iyan so kattaro o Allah:

﴿وَالَّذِينَ جَاءُوا مِنْ بَعْدِهِمْ يَقُولُونَ رَبَّنَا اغْفِرْ لَنَا وَلِإِخْوَانِنَا الَّذِينَ سَبَقُونَا بِالْإِيمَانِ وَلَا تَجْعَلْ فِي قُلُوبِنَا غِلًّا﴾

سورة الحشر: ١٠

"So siran oto miyamaratiyaya a miyakasalono ko orian o manga Sahaba na diran di-i ttaro-on so hay Kadnan ami na rila-i kamingka agoso manga pagari

¹ Sukaniyan so Abdullah Ibn Siwar Ibn Abdullah al-Anbari, a kali a aya kabasaon i Ibn Hajar na: "Kasasana-an, miyawafat ko ragon a 228", go miyattaro a kunaoba giyanan, ilayangka so Kitab a (تقریب التهذيب) Vol. 1/421, goso Kitab a (تهذيب التهذيب) Vol. 5/248.

ami a miya-ona-an ami ko paratiyaya, sa obangka tago-i so manga poso ami sa gani si-i kiran.” (Surah # 59: 10)

Na sataw a pumamaito-on iyan siran odina ana misisi-ib ko poso iyan a gani niyan kiran, na da a kabunar iyan ko pukataban a tamok o manga muslim.”¹

2.Go piyanottol i Abo No’aym a miyakapoon ko mama a pud ko wata o Zobair² a pittaro iyan a: “Sisi-i kami ko Malik, na inaloy ran a sakataw a mama a diniyan di-i ppapakaito-on so manga Sahaba o Rasulullah (ﷺ) na biyatiya o Malik angka-i a ayat:

﴿ مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللَّهِ وَالَّذِينَ مَعَهُ أَشِدَّاءُ عَلَى الْكُفَّارِ رُحَمَاءُ بَيْنَهُمْ تَرَاهُمْ رُكَّعًا سُجَّدًا يَبْتَغُونَ فَضْلًا مِّنَ اللَّهِ وَرِضْوَانًا سِيمَاهُمْ فِي

¹ Kitab a (الحلية) Vol. 6/327.

² Sukaniyan so miyapumorimorit o Malik ago miyanug iyanon, a pud ko moriyataw o Zobair Ibn al-'Awam, a sukaniyan so Abdullah Ibn Nafi'e Ibn Thabit Ibn Abdullah Ibn Zobair Ibn al-'Awam, a miyanonadun so kiya-aloya ko ngaran iyan, goso Mos'ab Ibn Abdullah Ibn Mos'ab, a ppakatalingoma so kapagaloya ko ingaran iyan.

وَجُودِهِمْ مِنْ أَثَرِ السُّجُودِ ذَلِكَ مَثَلُهُمْ فِي التَّوْرَةِ وَمَثَلُهُمْ فِي
 الْإِنْجِيلِ كَزَرْعٍ أَخْرَجَ شَطْأَهُ فَآزَرَهُ فَاسْتَغْلَظَ فَاسْتَوَى عَلَى
 سُوقِهِ يُعْجِبُ الزُّرَّاعَ لِيغِيظَ بِهِمُ الْكُفَّارَ ﴿٢٩﴾ سورة الفتح: ٢٩

“So Muhammad a Sogo o Allah agoso
 manga pud iyan a miyamaratiyaya, na
 tanto siran a manga tutugas ko
 kippapantagun iran ko manga kapir, sa
 siran na sangat a di-i nggiginawa-i,
 pukka-ilayingka siran a romoroko siran
 ago somosjod siran ko diran di-i
 kapanambayang sa araparap iran ko limo
 o Allah agoso kasoso-at Iyan sa
 pakasorga-an Niyan siran, lomalata ko
 manga bontal iran so rarad o di-i
 kapanambayang (kapsojod), sa giyanan i
 ropa-an iran si-i ko Tawrat, na aya ropa-
 an iran si-i ko Injeel, na datar o
 pamomolan a lomiyonaw na
 miyamalampak; a ipuppamumusa o
 manga taribasok, na giyangkoto a kadakul
 iran ago kay-isaisa iran na pukkasabapan

sa ipungganigani ko manga kapir.”¹ (Surah # 48: 29)

Pittaro i Malik a sataw a kapita-an a ana misisi-ib ko poso iyan a kagowad ko isa ko manga Sahaba o Rasulullah (ﷺ) na miyasogat angka-i a ayat.”²

3. Piyanottol o Qadhi Eyadh a miyakapon ko Ash-hab Ibn Abd al-Aziz a pittaro iyan a: “Sisi-i kami ko Malik gowani a tomindug sa hadapan iyan so isa ko manga Alawiyin a puppamakinug siran si-i ko majlis iyan (darpa a pusombakanon so kata-o niyan) na tiyawag iyan sa pittaro iyan a: Hay Abo Abdullah, na liyangkaw o Malik, ka igira a adun a tomiyawagon na giyabo a kapulangkawa niyanon, pittaro angkoto a puppangingiza a: Mata-an a kabaya akun a mbaloyin akun suka a da-awa si-i ko Allah amayka makatalingomako Ron, a iza-an ako Niyan na maputtaro akunon a pittaro o Malik, gominiraw

¹ Giyangka-i a ayat na makanggogonana-o sa kinisaparun ko kipukkagowadun ko manga Sahaba, sabap sa kkasabapan sa ikkakapir. (So *mindiyorobasa*).

² Kitab a (الحلية) Vol. 6/327.

so Malik a: Ttaro-angka, na tig angkoto a mama a: Antawa-onon i pirmiro a taw ko oriyen o Rasulullah (ﷺ)? Pittaro o Malik a: So Abo Bakr, na pittaro angkoto a Alawiya a: Orianiyan na antawa-onon puman? na tig iyan a orianiyan naso Omar, na tig angkoto a Alawiya a: Orianiyan na antawa-onon puman? na tig iyan a so Khalifa (Usman) a biyono sa inaniyaya, na pittaro angkoto a Alawiya a: Ibut ko Allah ka diko suka dun ippagontoda, na pittaro o Malik a: Si-i ruka dun miyatimo."¹

H) So kinisaparun iyan ko di-i kandadampawa-i ko Agama:

1. Miyapanottol o Ibn 'Abd al-Bar a miyakapo-on ko Mos'ab Ibn Abdullah al-Zobairi² a pittaro iyan a: So Malik Ibn Anas na

¹ Kitab a (ترتيب المدارك) Vol. 2/44-45.

² Sukaniyan so Mos'ab Ibn Abdullah Ibn Mos'ab Ibn Thabit Ibn Abdullah Ibn Zobair Ibn al-'Awam al-Asadi al-Madani, a miyakabaling sa Bagdad, aya kabasaon o Ibn Hajar na: "Sadooq (Pati-is) a mata-o ko salsila, miyawafat ko ragon a 236 H. ilayangka so Kitab a (تقریب المهذب) Vol. 2/252, go ilayangka so osayanon ko

di-i niyan ttaro-on a: "So di-i kandadampawa-i ko Agama na ipukkagowad akun, go so manga taw sangka-i a ingud tano na ipukkagowad iran ago ipussapar iran, sa datar o di-i kandadampawa-i ko pamikiran i Johm agoso Okoran goso langowan a makasasaginda san, go di niyan pukababaya-an so kandiskas, inontabo so ana mapunggalbukon, sopman so di-i kandiskasa ko Agama o Allah agoso Allah, na ttomo-on akun so katatargi ron, sabap sa miya-ilay akun so manga taw sangka-i a ingud tano a ipussapar iran so di-i kandadampawa-i ko Agama, inontabo so ana mapunggalbukon."¹

2. Go piyanottol o Abo No'aym a miyakapo-on ki Abdullah Ibn Nafi' a pittaro iyan a: "Miyanyug akun so Malik a di-i niyan ttaro-on a: Opama o adun a mama a nggolawla-an iyan so langowan a manga ala a dosa sa da niyan panakoton so Allah, orianiyen na pinggunun niyan so manga baya a ginawa niyan ago gunukan iyan so manga Bid'ah - go

Kitab a (مَنذِيبُ التَّهْدِيبِ) Vol. 10/162.

¹ Kitab a (دار الكتب الإسلامية) p. 415, ini Print a (جامع بيان العلم وفضله).

ana inaloy nyan a kattaro - na masold ko sorga."¹

3. Go piyanottol o al-Harawi a miyakapon ko Ishaq Ibn Essa² a pittaro iyan a: Pittaro o Malik a: "Sataw a ttontotun iyan so Agama sa nggolalan ko *Elm al-Kalam* na mbaloy a Zindeeq³, na sataw a ttontotun iyan so tamok sa nggolalan sa Chemistry⁴ na kkapobri, nago sataw a ttontotun iyan so manga hadis a malobay (حديث الغريب) na makappamokkag."⁵

¹ Kitab a (الحلية) Vol. 6/325.

² Sukaniyan so Ishaq Ibn Essa Ibn Najeeh al-Bagdadi, aya kabasaon o Ibn Hajar na: "Pati-is (صدق), a miyawafat ko ragon a 214 H., ilayangka so Kitab a (تقريب التهذيب) Vol. 1/60, go ilayangka so bandinganon ko Kitab a (تهذيب التهذيب) Vol. 1/245.

³ So basa a Zindeeq na basa Arab, na aya ma-ana niyan naso taw a di mapaparatiyaya ko Allah a aya pakisisino niyan na Muslim. (So *mindiyorobasa*).

⁴ Sii sa mona naso okit a kappagosara ko Chemistry na makappapasod sa kapangalinta-owan, na giyanan na ikkapobri. (So *mindiyorobasa*).

⁵ Kitab a (ذم الكلام) karatas a 173 - A.

4. Go piyanottol i Khateeb a miyakapo-on ki Ishaq Ibn Essa a pittaro iyan a: "Miyanug akun so Malik Ibn Anas a pakararata-an iyan so kandadampawa-i ko Agama, go diniyan di-itaro-on a: "Oman i maka-oma rukami a mama na lampawi adiso salakaw ron, sa aya kabaya iyan rukami na giya kasangka-ami ko minitalingoma o Jibreel si-i ko Nabi (ﷺ)."¹

5. Go piyanottol i al-Harawi a miyakapo-on ko Abdul Rahman Ibn Mahdi a pittaro iyan a: "Miyakasold ako ko Malik a adun a mama a ppagiza-on, na pittaro iyan a: "Bandaka pud ko manga taw i 'Amr Ibn Obaid, pimorka-an o Allah si 'Amr Ibn Obaid ka mata-an a pimbago niyan angka-i bid'ah a Elm al-Kalam, sabap sa opama ka so Elm al-Kalam na kata-o (a kapunggona-an) na bitiyara-an dun o manga Sahaba agoso manga Tabi-in, sa datar o kiyambitiyara-a iran ko manga hokoman agoso manga atoran."²

6. Go piyanottol i al-Harawi a miyakapo-on

¹ Kitab a (شرف أصحاب الحديث) p. 5.

² Kitab a (ذم الكلام) karatas a 173 - B.

ki Ash-hab Ibn Abdul Aziz a pittaro iyan a:
"Miyangug akun so Malik a di-i niyan ttaro-on a:
Pananggila-i niyo so manga bid'ah, ana
gominiraw a hay Abo Abdullah, antona-a i
manga bid'ah? Pittaro iyan a: Aya manga taw
a kukupit sa bid'ah naso siran oto a di-iran di-i
sabandingun si-i ko okit a Elm al-Kalam so
manga Ingaran o Allah agoso manga Sipat
Iyan agoso kattaro Iyan agoso kata-o Niyan
goso gu-us Iyan, sa di iran ittapuluk so
kappagaloya iran ko nganin a initapuluk o
manga Sahaba agoso manga Tabi-in so
kappagaloyaon."¹

7.Go piyanottol i Abo No'aym a miyakapoon
ko Shafi-i a pittaro iyan a: "So Malik Ibn
Anas, na igira a miyaka-omaon so manga taw
a kukupit sa bid'ah, na ttaro-on iyan a: Mata-
an a sakun na marayag rakun so tanda o
Kadnan akun agoso Agamako, na suka na
ssasangka-on so pikirka, na songka ko datarka
a ssasangka a piker iyan na

¹ Kitab a (ذم الكلام) karatas a 173 - A.

pakippawalakaon."¹

8. Piyanottol o Ibn Abd al-Bar a miyakapon ko Muhammad Ibn Ahmad Ibn Khowitz Mandad al-Masri al-Maliki a pittaro iyan si-i ko bandingan a "al-Ejarat" si-i ko Kitab iyan a "al-Khilaf" a pittaro o Malik a: Di kkapakay so di-i kapamagapina ko manga kitab o manga taw a kukupit sa bid'ah agoso manga parorodiyoman, sa ana inaloy niyan a manga kitab, orianiyen na pittaro iyan a: Aya manga kitab o manga taw a kukupit sa bid'ah si-i ko katawi ron o manga pud ami, naso manga kitab o manga taw a kukupit ko Elm al-Kalam a pud ko manga Mo'tazila agoso salakaw kiran, sa ppakada-an so kapapakaya san."²

Sa giya-i i manga lugawan o tindug o Imam Malik agoso manga kattaro iyan, mipantag ko Tawheed agoso manga Sahaba agoso paratiyaya agoso Elm al-Kalam agoso salakaw san.

¹ Kitab a (الحلية) Vol. 6/324.

² Kitab a (جامع بيان العلم وفضله) p. 416, 417, ini Print a (درا الكتب الإسلامية).

Ikapat a bandingan

So kupit o Imam Shafi-i

A) So kattaro iyan si-i ko Tawheed:

1. Piyanottol i Baihaqi a miyakapo-on ko al-Rabi Ibn Solaiman a pittaro iyan a: "Pittaro o Shafi-i a: Sataw a ssapa ko Allah odina si-i ko Ingaran a pud ko manga Ingaran Iyan na o kasapa-i, na patoray ron a makapukkiparat, na sataw a ssapa ko salakaw ko Allah, ka ibarat o kagiraw o mama a: Pussapa ako sa Ka'ba, go pussapa ako ki ama, go pussapa ako ko girawmanaya, goso girawmanaya, na o kasapa-i na di makapukkiparat, go aya pun a ibarat anan naso kattaro-a niyan sa: La-amri (Ibut ko ginawa ko) ... na di makapukkiparat, so kassapa si-i ko salakaw ko Allah na makroh a isasapar, sabap ko kattaro o Rasulullah (ﷺ) a: "Mata-an a so Allah na inisapar Iyan rukano oba kano di-i ssapa sa ingaran o manga ama iyo, na sataw a pussapa; na ssapa si-i ko Allah

odina gugunuk.^{1/2}

Inosay anan o Shafi-i sa so manga Ingaran o Allah na kunaoba inadun, na sataw a ssapa ko Ingaran o Allah na o kasapa-i na paliyogaton a makapukkiparat.³

2. Go inaloy i Ibn al-Qayim si-i ko Kitab a (إجتماع الجيوش) so kabasa o Shafi-i a pittaro iyan a: "Aya kattaro sa Hadis (*Sannah*) a so kukupitan akun ago miya-ilay akun a kukupitan o manga pud ami a *Ahl al-Hadis* a siran i riya-ot akun ago kiyasombakan akun,

¹ Piyanottol i Bukhari si-i ko bandingan a (كتاب الإيمان والنذر، باب: لا تحلفوا بآبائكم) Vol. 11/530, go piyanottol i Muslim si-i ko bandingan a (كتاب الإيمان، باب النهي عن الحلف بغير الله) Vol. 3/1366, Hadis No.1646.

² Kitab a (مناقب الشافعي) Vol. 1/405.

³ Piyanottol i Ibn Abi Hatim si-i ko Kitab a (آداب الشافعي) p. 193, goso Abo No'aym si-i ko Kitab a (الحلية) Vol. 9/112, 113. Go piyanottol o Baihaqi si-i ko Kitab a (السنن الكبرى) Vol. 10/28, go si-i ko Kitab a (الأسماء والصفات) p. 255, 256, go inaloy i Bagawi si-i ko Kitab a (شرح السنة) Vol. 1/188, go ilayangka so Kitab a (العلو) p. 121, goso Kitab a (مختصر العلو) p. 77.

ibarat o Sofyan agoso Malik agoso salakaw kiran a dowā, so kassaksi-i sa da a pusimba-an a bunar arowar ko Allah, go mata-an a so Muhammad na Sogo o Allah, go mata-an a so Allah na sisi-i ko 'Arash Iyan si-i sa langit, a puppakarani ko manga ka-adun Iyan sa sadun sa okit a kabaya Iyan, go mata-an a so Allah na puttoron si-i ko langit o donya sa sadun sa okit a kabaya Iyan."¹

3. Go inaloy i Zahabi a miyakapo-on ki al-Mozani a pittaro iyan a: "Pittaro akun" a opama ko adun a taw a mappakaliyo niyan so matatago sangka-i a poso akun agoso pukkititik sa pamikiran akun mipantag si-i ko Tawheed naso Shafi-i, ka somiyong ako ron a si-i ko masjid sa Misir, na kagiya makadarpa ako sa hadapan iyan na pittaro akun a adun a minititik sa poso akun mipantag ko Tawheed, na katawan akun a da a taw a lagid ka sa kata-o, na antona-onon i sisi-i ruka? Na

¹ Kitab a (اجتماع الجيوش الإسلامية) p. 165, goso Kitab a (إثبات صفة العلو) p. 124, go ilayangka so (مجموع الفتاوى) Vol. 4/181-183, goso Kitab a (العلو) a ruk i Zahabi p. 120, goso Kitab a (مختصر العلو) a ruk i al-Albani, p. 176.

kiyararangitan, orianiyen na pittaro iyan a: Katawanka o andaka matatago? Pittaro akun a: Oway. Pittaro iyan a: Giyangka-i a darpa na ron inigarunub o Allah so Fir-awn, ba ruka minisampay a so Rasulullah (ﷺ) na inisogo iyan a ki-izaan san? Pittaro akun a: Da, na pittaro iyan a: Ba anan pimbityara o manga Sahaba? Pittaro akun a: Da, na pittaro iyan a: Katawanka o pira i bito-on sa langit? Pittaro akun a: Di, na pittaro iyan a: So satimanon bo a bito-on, a katawnka so klasi niyan, goso kapsubang iyan agoso kapusudup iyan, antona-onon i kiya-adunaon? Pittaro akun a: Diko katawan, na pittaro iyan a: So sai a pukka-ilay o mbala a matangka a pud ko manga ka-adun na dingka katawan, na ayangka pumbityara-an so kata-o o Miyadunon? Orianiyan na iniza-an ako niyan sa paka-iza mipantag ko kapagabdas; na miyaribat ako ron, na piyakasapasapak iyan sa pat na dadun a miyasumbag akunon, na pittaro iyan a: So sai a nisisita kaon oman gawi-i sa makalima na dingka ppaganadun, ka ayangka di-i pagalimugutan so kata-o o Miyangadun, a giyabo a kinititik anan sa poso-oka, ndodka ko kattaro o Allah:

﴿وَاللَّهُمَّ إِلَهٌ وَاحِدٌ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الرَّحْمَنُ الرَّحِيمُ ﴿١٦٣﴾ إِنَّ فِي خَلْقِ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ . . . ﴾ سورة البقرة: ١٦٣ - ١٦٤

“So pusimba-an iyo na Kadnan a Isa-isa, da a pusimba-an a bunar arowar Rukaniyan a Masalimo-on a Masalinggagaw, mata-an a so kiya-aduna ko manga langit agoso lopa (na manga karina si-i ko kay-Isa-isa o Allah sangko manga taw a ana akal iyan)...” (Surah # 2: 163-164)

Sa kowa-angka a karina so ka-adun sa kakunalangka ko Miyangadun, sa dingka ppaginuguti so nganin a di pura-otun o akalka.”¹

4. Go piyanottol i Ibn Abd al-Bar a miyakapo-on ko Yunos Ibn Abd al-A’ala² a

¹ Kitab a (سير أعلام النبلاء) Vol. 10/31.

² Sukaniyan so Yunos Ibn Abd al-A’ala Ibn Maysara al-Sadafi al-Samri, aya kabasa-on o Ibn Hajar na: Kasasarigan (فتحة) a pud ko manga roroni ko manga Sahaba ko ikasapolo ko Hijra, miyawafat ko ragon a 264H., ilayangka so Kitab (تقريب التهذيب) Vol. 2/485, go ilayangka so osayan ko ingaran iyan ko Kitab a

pittaro iyan a: "Miyanug akun so Shafi-i a di-i niyan ttaro-on a: Igira a miyanugka so mama a ipumbutto niyan ko sai so kunaoba niyan ngaran, odina (ipumbutto niyan) so sai ko isa a sai, na ssaksi-ingka a sukaniyan na Zindeeq."¹

5. Go pittaro i Shafi-i si-i ko Kitab iyan a (الرسالة) a: "So langowan o podi na ruk o Allah ... a Sukaniyan so datar o kiniropa-an Iyan sa ginawa Niyan, ago lawan si-i ko ropa-anon o manga ka-adun Iyan."²

6. Go inaloy i Zahabi si-i ko Kitab a (السير) a miyakapo-on ko Shafi-i a mata-an a pittaro iyan a: "Ttanton tano (ko Allah) angka-i a manga Sipat a minitalingoma o Qur'an ago inaloy o hadis, go ppakada-an tano oba adun a kasaginda-an Iyan, sa datar o kiyapakada-a Niyanon sa ginawa Niyan, pittaro Iyan a:

(في شذرات الذهب) Vol. 2/149, goso Kitab a (طبقات الشافعية) a ruk i lbn Hidayatollah, p.28.

¹ Kitab a (الإنشاء) p. 79, goso (مجموع الفتاوى) Vol. 6/187.

² Kitab a (الرسالة) p. 7, 8.

﴿ لَيْسَ كَمِثْلِهِ شَيْءٌ ﴾ سورة الشورى: ١١

*"Da a saginda Niyan a sai."*¹ (Surah # 42: 11)

7. Go piyanottol i Ibn Abd al-Bar a miyakapo-on ko al-Rabie Ibn Solaiman a pittaro iyan a: "Miyanug akun so Shafi-i a di-i niyan ttaro-on mipantag si-i ko kattaro o Allah a:

﴿ كَلَّا إِنَّهُمْ عَنْ رَبِّهِمْ يَوْمَئِذٍ لَمَحْجُوبُونَ ﴾ سورة المطففين: ١٥

"Kunaoba so aranganon o manga kafir, ka aya mata-an na kkadalongan kiran so Kadnan iran sa alongan a mawri." (Surah # 83: 15)

Giyangka-i a ayat na piyakisabotan iyan ruktano a mata-an a adun a manga taw a kkailay ran so Kadnan iran sa alongan a mawri, sa di siran makapundadalonga si-i ko kakkailaya iranon."²

¹ Kitab a (السيرة) Vol. 20/34.

² Kitab a (الإنقاء) p. 79.

8. Go piyanottol i al-Lalka-i a miyakapo-on ko al-Rabie Ibn Solaiman a pittaro iyan a: Miyakadarpa ako ko Muhammad Ibn Idris as-Shafi-I, a mini-omaon a sorat a ppo-on sa kaporo-an a matatago-on a: Antona-a i maputtaro-oka ko kattaro o Allah:

﴿ كَلَّا إِنَّهُمْ عَنْ رَبِّهِمْ يَوْمَئِذٍ لَمَحْجُوبُونَ ﴿١٥﴾ ﴾

“Kunaoba so aranganon o manga kafir, ka aya mata-an na kkadalongan kiran so Kadnan iran sa alongan a mawri.”

Pittaro o Shafi-i a: So kakkadalongi ko Allah ko pangilaylayan o manga kafir sa alongan a mawri, sabap ko rarangit Iyan kiran, na karina sa kakka-ilayaon o miyamaratiyaya, sabap ko kasoso-at Iyan kiran, pittaro o al-Rabie a gominiraw ako a: Hay Abo Abdullah, ba giyanan i kupitka? Na tig iyan a: Oway, giyanan i paratiyaya ko Allah.”¹

9. Go piyanottol i Ibn Abd al-Bar a

¹ Kitab a (شرح أصول اعتقاد أهل السنة والجماعة) Vol. 2/ 506.

miyakapo-on ki al-Jarodi¹ a pittaro iyan a:
"Miya-aloy si-i ko Shafi-i so Ibrahim Ibn Ismail
Ibn 'Aliyh² na aya pittaro iyan na: Soranga ako
niyan si-i ko langowan taman, taman si-i ko
kipusabotun ko (لا إله إلا الله) na diko issabot sa
datar o kipusabotun niyanon, ka sakun na aya
kipusabotun ko ron na:

(لا إله إلا الله الذي كلم موسى عليه السلام تكليماً من

¹ Banda sukaniyan so Musa Ibn Abi al-Jarowd, a aya kabasaon o Nawawi na: "Isa ko manga bolayoka o Shafi-i a miyakasombakon ago ana miyakowa niyanon a Hadis", go pittaro o Ibn Hibatollah a: Sukaniyan na di-i mangifta sa Makkah sa si-i ko kupit o Shafi-i, sa di katawan so gawi-i a kiyawafat iyan." So Kitab a (تهذيب الأسماء واللغات) Vol. 2/120, goso Kitab a

(طبقات الشافعي) a ruk i Ibn Hidayatollah, pandangan a 29.

² Sukaniyan so Ibrahim Ibn Ismail Ibn Aliyh, a aya kabasaon o Zahabi na: "Kukupit sa Jahmiyah a miyasyasiya, a di-i makindampawa ago aya kupit iyan nasu Qur'an inadun, miyawafat si-i ko ragon a 218 H. Kitab a (ميزان الاعتدال) Vol. 1/20, go ilayangka so osayan ko ka-atawi ron ko Kitab a (لسان الميزان) Vol. 1/34, 35.

“Da a pusimba-an a bunar arowar ko Allah a so inimitiyara-i Niyan so Musa –Alaihis Salam- sa samporna a kambitiyara-i, sa kunaoba niyan pukka-ilay”, na sukaniyan na aya diniyan di-i ttaro-on na: Da a pusimba-an a bunar arowar ko Allah, a so inadun Iyan so kattaro a piyakinug Iyan ko Musa, sa kunaoba niyan pukka-ilay.”¹

10. Piyanottol o al-Lalka-i a miyakapo-on ko al-Rabie Ibn Solaiman a pittaro o Shafi-i a: “Sataw a ttaro-on iyan a so Qur’an na inadun, na sukaniyan na kapir.”²

11. Go piyanottol i Baihaqi a miyakapo-on ki Abo Muhammad al-Zobairi a pittaro iyan a: “Pittaro o mama si-i ko Shafi-i a panottolangka rakun so pantag ko Qur’an, ba aya miyangadun? Pittaro o Shafi-i a: Di, na tig iyan

¹ Kitab a (الإنتقاء) pandangan a 79, go giyangka-i a tottol na inaloy i Hafiz Zahabi si-i ko Kitab a (مناقب الشافعي) a ruk i Baihaqi, ilayangka so Kitab a (اللسان) Vol. 1/ 35.

² Kitab a (شرح أصول اعتقاد أهل السنة والجماعة) Vol. 1/ 252.

a: Samawto na ka-adun? Na pittaro o Shafi-i
 a: Di, na tig iyan a: Samawto na kunaoba ka-
 adun? Na pittaro o Shafi-i a: Oway, na tig iyan
 a antona-a i karina sa kunaoba ka-adun? Na
 iniporo o Shafi-i a olo niyan, na pittaro iyan a:
 Ppangimbunarunka a mata-an a so Qur'an na
 kattaro o Allah, na tig iyan a: Oway, na pittaro
 o Shafi-i a: Kiyaona-anka sangka-i a kattaro,
 ka pittaro o Allah a:

﴿وَأِنْ أَحَدٌ مِنَ الْمُشْرِكِينَ اسْتَجَارَكَ فَأَجِرْهُ حَتَّى يَسْمَعَ كَلِمَ
 اللَّهِ﴾ سورة التوبة: ٦

"Oba ruka ppangniya o isa ko manga
 moshrik (hay Muhammad) a makapagapas
 ruka, na paka-apasangka, ka aniyman manug so
 kattaro o Allah." (Surah # 9: 6)

﴿وَكَلَّمَ اللَّهُ مُوسَى تَكْلِيمًا﴾ سورة النساء: ١٦٤

"Inimbityara-i o Allah so Musa sa
 samporna a kambityara-i." (Surah # 4: 164)

Pittaro o Shafi-i a: "Ppangimbunarunka a
 mata-an a so Allah na maa-adun ago maa-
 adun dun so kattaro Iyan? Anta-a kaso Allah
 na maa-adun, na dapun ma-adun so kattaro

Iyan? Na aya pittaro o mama nasu Allah na maa-adun ago maa-adun dun so kattaro Iyan, na inalugan a kala so Shafi-i a tig iyan a: Hay manga-tag a Kofa, na mata-an a ppagowitun niyo rakun so mapunud a kattaro.

Opamaka pangingimbunara niyo a so Allah na ona-an o ona-an, ago maa-adun dun so kattaro Iyan, na anda niyo pun pukowa-a angka-i a kattaro a: Mata-an a so kattaro na Allah, odina liyo ko Allah, odina salakaw ko Allah, odina kunaoba so Allah? Pittaro o Shafi-i a: Dadun makattaro o mama na miyakaliyo."¹

12. Go si-i ko sagintas ko bandingan a (الإعتقاد) a puppaki-angkon ko Shafi-i - a miyapanottol o Abi Talib al-Eshari²- a aya

¹ Kitab a (مناقب الشافعي) Vol. 1/ 407, 408.

² Sukaniyan so Muhammad Ibn Ali al-Eshari a Shaikh a (صدوق) pati-is a popolar, go sukaniyan bo i miyakapanottol sangka-i a sagintas, go sukaniyan i lomingiton sangka-i a kattaro, sa mapiya a ni-at iyanon sa kiyapanottola niyanon, pittaro-anan i Zahabi si-iko Kiatab a (الميزان) Vol. 3/ 606, ogaid na kunaoba isa-isa ko manga Salaf a ppapasodan niyan ko nganin a miyattanto sangka-i a kupit, ka ibarat o Ibn Qodamah si-i ko

kiyapaka-okit iyan na pittaro iyan a: "Sabnar a ini-isa ko Shafi-i so manga Sipat o Allah agoso nganin a patot so kaparatiyaya-aon, na aya pittaro iyan na: "Ruk o Allah so manga Ingaran agoso manga Sipat a minitalingoma o Qur'an ago miyapanottol o Nabi (ﷺ) si-i ko manga Omat iyan, sa da a kkida-awa o ka-adun o Allah a miyatangkudon so Sipat o Allah a minitalingoma o Qur'an ago bunar a miyalooy o Nabi (ﷺ), a miyapanottol o manga taw a kasasarigan i tottol, si-i ko kakupiti niyan ko so soranga iyan, sa aya manga ibarat anan naso kiyapanottola o Allah sa Sukaniyan na Puppakanug ago ana dowo lima Niyan, aya dalil iyan naso kattaro o Allah a:

﴿بَلْ يَدَاهُ مَبْسُوطَتَانِ﴾ سورة المائدة: ٦٤

Kitab a (صفة العلو) pandangan a 124, goso Ibn Abi Ya'la si-i ko Kitab a (الطبقات) Vol. 1/ 283, goso Ibn al-Qayim si-i ko Kitab a (اجتماع الجيوش) pandangan a 165, go sodun so Zahabi si-i ko Kitab a (السير) Vol. 10/79, go giyangka-i a sorat a ipagalat akun so kiyattaro-aon iyan, na sabnar a miyabatiya ko Imam al-Hafiz Ibn Nasr ad-Dimashqi, go ini-alat langon o Ibn Abi Ya'la si-i ko Kitab a (الطبقات) sa ttanton akun so mbidabida-an iyan.

“So dowa lima Niyan na makakayat.”
(Surah # 5: 64)

Go adun a lima Niyan a kawatan, aya dalil iyan naso kattaro o Allah a:

﴿ وَالسَّمَوَاتُ مَطْوِيَّاتٌ بِيَمِينِهِ ۗ ﴾ سورة الزمر: ٦٧

“So manga langit na makukudut si-i ko kawatan a lima Niyan.” (Surah # 39: 67)

Go adun a paras Iyan, aya dalil iyan naso kattaro o Allah a:

﴿ كُلُّ شَيْءٍ هَالِكٌ إِلَّا وَجْهَهُ ۗ ﴾ سورة القصص: ٨٨

“So langowan a sai na palaya dun kkabinasa, inontabo so paras Iyan.” (Surah # 28: 88)

Goso kattaro o Allah a:

﴿ وَيَبْقَىٰ وَجْهُ رَبِّكَ ذُو الْجَلَالِ وَالْإِكْرَامِ ۗ ﴾ سورة الرحمن: ٢٧

“Go kkalamba so paras o Kadnanka a kkiruk ko kabsaran agoso kasakaw.”
(Surah # 55: 27)

Go adun a parapara Niyan, aya dalil iyan

naso kattaro o Nabi (ﷺ) a:

(حتى يضع الرب عز وجل فيها قدمه)

*“Taman sa ibutad o Kadnan a Maporo so parapara Niyan si-i rukaniyan.”*¹ aya ma-ana niyan naso naraka Jahannam.

Go mata-an a Sukaniyan na di-i kkala, aya dalilon naso kattaro o Nabi (ﷺ) pantag ko miyasahid sa lalan ko Allah, a mata-an a: “Minimbaratmowa iyan so Allah a Sukaniyan na di-i Niyan ikkala.”²

Go mata-an a puttana ko oman kagagawi-i

¹ Piyanottol i Bukhari si-i ko bandingan a Tafsir, pinto-an a (وتقول هل من مزيد) Vol. 8/ 594, hadis a (4848), go piyanottol i Muslim si-i ko bandingan a (الجنة وصفة نعيمها وأهلها) pinto-an a (النار يدخلها الجبارون والجنة يدخلها الضعفاء) Vol. 4/ 2187, hadis (2848), sa giyangkanan a dowan na si-i miyaka-okit ki Qatadah a miyakapo-on ki Anas Ibn Malik.

² Piyanottol i Bukhari si-i ko bandingan a (الجهاد), pinto-an a (الكافر يقتل المسلم) Vol. 6/ 39, hadis a (2826), go piyanottol i Muslim si-i ko bandingan a (الإمارة), pinto-an a (بيان الرجلين يقتل أحدهما الآخر يدخلان الجنة), Vol.3/ 1504, hadis a (1890), a giyangkanan a dowan na si-i miyakitittayan ki al-A'raj a miyakapo-on ki Abo Horaira.

si-i ko langiat o donya, aya dalilon naso kiyapanottolaon o Rasulullah (ﷺ), go mata-an a Sukaniyan na kunaoba pukkailang i mata, aya dalilon naso kattaro o Nabi (ﷺ) ko kiyaloya niyan ko Dajjal a pittaro iyan a:

(إنه أعور وإن ربكم ليس بأعور)

“Mata-an a so Dajjal na pukkailang i mata, naso Kadnan iyo na kunaoba pukkailang i mata.”¹

Go mata-an a so miyamaratiyaya na kkailay ran so Kadnan iran sa alongan a mawri, sa punggolalan ko manga mata iran, sa datar o kakkailaya iran ko olan ko ikapat a talin ko ayag.

Go adun a manga kumur Iyan, aya dalilon naso kattaro o Rasulullah (ﷺ) a:

(ما من قلب إلا هو بين أصبعين من أصابع الرحمن عز وجل)

¹ Piyanottol i Bukhari si-i ko bandingan a (ذكر الدجال) pinto-an a (الفتن) Vol. 13/ 91, hadis a (7131), go piyanottol i Muslim si-i ko bandingan a (ذكر الدجال وصفته) (الفتن وأشراف الساعة) pinto-an a (2933) a giyangka-i a dowan na si-i miyakatittayan ki Qatadah a miyakapo-on ki Anas Ibn Malik.

“Da a poso abadi matatago sa pagulutan o dow a kumur a pud ko manga kumur o Kadnan a Masalimo-on.”¹

Mata-an a giyangka-i a manga ma-ana a iniropaon o Allah a ginawa Niyan ago iniropaon o Rasulullah (ﷺ) na di pura-otun o akal so titto a kamata-ani ron, go di mappakakapir so taw a di niyan katawan, inontabo amayka miyapanottolon, sa amayka giyangkoto a tottol a minisampay ron, mipantag ko Sipat o Allah na si-i ko kiyasaboti niyanon na datar bo oba niyan si-i miyanug ko Rasulullah (ﷺ) “na minipatoray ko

¹ Si-i ko lagid anan a kinilapal iyan na piyanottol i Ahmad si-i ko Mosnad, Vol. 4/ 182, goso Ibn Madjah na piyanottol iyan si-i ko pamkasan o Kitab iyan a (سنن ابن ماجه) pinto-an a (فيما أنكرت الجهمية) Vol. 1/72, hadis (199) goso al-Hakim na piyanottol iyan si-i ko Kitab iyan a (المستدرک) Vol. /525, goso al-Ajori si-i ko Kitab iyan a (الشريعة) p. 317, goso Ibn Mandah si-i ko Kitab iyan a (الرد على الجهمية) p. 87, a langon siran naso tottol iran na palaya si-i miyakattitayan ki Nawas Ibn Sami-an, pittaro i al-Hakim a: Hadis a Sahih si-i ko sarat i Muslim, ogaid na da iran panottola a dow a, go tiyarima i Zahabi si-i ko Kitab a (التلخيص) sa aya kabasaon i Ibn Mandah na: “So hadis i Nawas Ibn Sam-an na hadis a bunar a piyanottol o manga Imam a lomalangkap a di kkapakay iba adun a ipa-awing ko isa kiran.”

miyakanugon a kaparatiyaya-a niyan sangkoto a Sipat¹ si-i ko titto a ma-ana niyan agoso kassaksi-i niyanon, sa datar dun oba niyan minipumasa-i ago miyanug so Rasulullah (ﷺ), sa pparatiyaya-an tano angka-i a manga Sipat nago ppakada-an tano oba adun a saginda Niyan, sa datar o kiyapakada-aon o Allah sa ginawa Niyan, pittaro o Allah:

﴿لَيْسَ كَمِثْلِهِ شَيْءٌ وَهُوَ السَّمِيعُ الْبَصِيرُ﴾ سورة

الشورى: ١١

*“Da a saginda Niyan a sai, go Sukaniyan na puppakanug ago puppakailay ...”*² (Surah # 42: 11)

Kaposan o bandingan a (الإعتقاد).

¹ So matatago ko pagulutan o dow a to-os (Qaws) na miya-aloy ko Kitaba a (طبقات الشافعية).

² Ini-alat akun angka-i a bandingan a (الإعتقاد) ppo-on ko Original a sinirox (Xerox Copy) a pikka-atan a lima, a matatago sa Central Library sa University of Lydan, Holland.

B) So kattaro iyan mipantag ko okoran (Qadar):

1. Piyanottol i Bayhaqi a miyakapo-on ki al-Rabie Ibn Solaiman a pittaro iyan a: "Ini-isa ko Shafi-i so mipantag ko okoran, na pittaro iyan a (aya okoran) na:

"So nganin a kabaya-aka -ya Allah- na miyanggolawla apiya diko kabaya, naso nganin a kabaya akun na amayka dingka kabaya -ya Allah- na di mapunggolawla.

Inadunka so manga oripun si-i ko kunalka, sodun elmo-okaon na aya dun kkalabo-an o mangoda agoso minitolod.

Ana biganka sa kalbihan, na ana dangka bugi, na ana tiyabanganka, na ana dangka tabangi.

Pud kiran so marata i bagi, nago pud kiran so mapiya i bagi, go pud kiran so marata i duma, nago pud kiran so mapiya i bontal."¹

¹ Kitab a (مناقب الشافعي) Vol. 1/ 412, 413, goso Kitab اهل اعتقاد (شرح أصول اعتقاد أهل السنة) Vol. 2/ 702.

2. Inaloy i Baihaqi si-i ko Kitab a مناقب

(الشافعي) a pittaro o Shafi-i a: "Mata-an a so kabaya o manga oripun na si-i matitimo ko Allah, sa da a (mapunggolawla iran a) kabaya iran, inontabo sa kabaya o Allah a Kadnan o manga ka-adun, ka mata-an a so manga manosiya na kunaoba iran inadun so manga amal iran, kaso manga amal iran na ka-adun a pud ko ka-adun o Allah, adi-i manggalbuk o manga oripun, go mata-an a so okoran a mapiya agoso okoran a marata na ppo-on ko Allah a Maporo, go mata-an a so siksa ko kobor na bunar, goso kassomariya-a ko manga taw ko kobor na bunar, goso kapagoyaga ko manga ka-adun na bunar, goso kappagitonga ko manga amal na bunar, so sorga agoso naraka na bunar, na goso salakaw san a miya- aloy sa Sonnah (Hadis)¹.

3. Go piyanottol i Lalka-i a miyakapo-on ki Mozani a pittaro iyan a: Pittaro o Shafi-i a: "Katawanka o antawa-onon i taw a di mapaparatiyaya ko okoran (Qadari)? So taw a

¹ Kitab a مناقب الشافعي) Vol. 1/ 415.

di-i niyan ttaro-on a mata-an a so Allah na da Niyan aduna so sai, sa taman sa miyanggalbuk.”¹

4. Go inaloy i Baihaqi a miyakapo-on ko Shafi-i a pittaro iyan a: “Aya di mapaparatiyaya ko okoran (Qadariyah) na siran so pittaro o Rasulullah (ﷺ) a: “*Siran i manga Majowski sa giyangka-i a pagataw (Ummah).*”² a di-iran di-i ttaro-on a mata-an a so Allah na di Niyan katawan so manga ma-asiya sa taman sa manggolawla.”³

Go piyanottol i Baihaqi a miyakapo-on ki Rabie Ibn Solaiman a miyakapo-on ko Shafi-i a

¹ Kitab a (شرح أصول اعتقاد أهل السنة والجماعة) Vol. 2/ 701.

² Piyanottol o Abo Dawd si-i ko Kitab a (كتاب السنة، باب في القدر) Vol. 5/66, Hadis No. 4691, go piyanottol o Hakim si-i Kitab a (المستدرک) Vol. 1/ 85, a siran a dow a naso tottol iran na si-i miyakattitayan ki Abi Hazim a miyakapo-on ki Ibn Omar, pittaro i Hakim a: “Giyangkanan a Hadis na bunar (Sahih) sa maka-aayon ko sarat o dow a Shaikh (Bukhari ago Muslim) amayka mabunar a miyanug i Abi Hazim si-i ko Ibn Omar, sa da panottola o dow a Shaikh.” Sa tiyarima o Zahabi.

³ Kitab a (مناب الشافعي) Vol. 1/ 413.

mata-an a ipukkagowad iyan oba ppagonot sa sambayang si-i ko di mapaparatiyaya ko okoran (Qadari).¹

K) So kattaro iyan mipantag ko paratiyaya (Iman):

1. Piyanottol i Ibn Abd al-Bar a miyakaponon ki Rabie a pittaro iyan a: Miyanug akun so Shafi-i a di-i niyan ttaro-on a: "So paratiyaya na kattaro ago galbuk agoso kapangimbunar o poso, bangka di kkailay so kattaro Allah:

﴿وَمَا كَانَ اللَّهُ لِيُضِيعَ إِيمَانَكُمْ﴾ سورة البقرة: ١٤٣

"Di patot ko Allah iba Niyan ilanga so paratiyaya niyo," [Surah # 2: 143] aya ma-ana naso sambayang iyo sa Bait al-Maqdis, sa bittowan Iyan so sambayang sa paratiyaya, a so sambayang na kattaro ago galbuk ago pangimbunar."²

¹ Kitab a (مناقب الشافعي) Vol. 1/ 413.

² Kitab a (الإنتقاء) pandangan a 81.

2. Go piyanottol i Baihaqi a miyakapo-on Rabie Ibn Solaiman a pittaro iyan a: "Miyanug akun so Shafi-i a di-i niyan ttaro-on a: (So paratiyaya na kattaro ago galbuk a ppagossor ago pukkadarodos.)¹

3. Go piyanottol i Baihaqi a miyakapo-on ki Abi Muhammad al-Zobairi a pittaro iyan a: Pittaro o mama ko Shafi-i a antona-onon ko manga galbuk i pirmiro ko Allah? Pittaro o Shafi-i a: So di kkatarama so galbuk odiron misabap, pittaro iyan a: Antona-a oto? Pittaro o Shafi-i a: So kaparatiyaya-a ko Allah, a so da a pusimba-an a bunar arowar Rukaniyan, maporo i daradat ko manga galbuk ago aya-on tindos rabaw a makalalawan sa pangkatan, pittaro o mama a: Bangka rakun di mappanottol so paratiyaya; o kattaro ago galbuk, antawa-a ka kattaro bo a da a galbukon? Pittaro o Shafi-i a: So paratiyaya na galbuk a para ko Allah, naso kattaro na saba-ad sangkanan a galbuk, pittaro o mama a: Ropa-anka rakun anan ka anakun masabot. Pittaro o Shafi-i a: Mata-an a so paratiyaya na

¹ Kitab a (مناقب الشافعي) Vol. 1/ 387.

pira dun butad ago pippangkapangkat, pudon so tarotop a miyadyangka so kiyatarotop iyan, agoso korang a mamiminga a kakokorang iyan, goso miraramig (Rajih) a mala a kiraramig iyan, pittaro o mama a: Bunar a so paratiyaya na di kkadiyanka, ago pukkadarodos ago ppagossor? Pittaro o Shafi-i a: Oway, pittaro iyan a: Antona-a i dalil anan? Pittaro o Shafi-i a: Mata-an a so Allah na inipaliyogat Iyan so paratiyaya ko manga anggawta o mbawata-an o Adam, na pimbagibagi Iyanon, ago pimbaaba-ad Iyanon, sa da a isa bo a anggawta si-i ko manga anggawta iyan, aba da a misasanganon ko paratiyaya a patoray a ppo-on ko Allah a salakaw ko misasangan ko pud a anggawta.

Pud sangka-i a manga anggawta so poso o manosiya a diniyan di-i mipaginantang ago pukikunal iyan, a mangondato ko lawas, a anday insarat iyan na aya dun kaonotan o tanan o anggawta.

Pudon so dow a mata niyan a pukki-ilay niyan, goso dow tangila niyan a pukkinug iyan, goso dow lima niyan a mipuppangawakawa iyan, goso dow a-i niyan

a pukkilalakaw niyan, goso sangoran iyan a diniyan di-i imbabangonan sa walay, goso dila iyan a diniyan di-i mittaro, goso olo niyan a ndodon so paras iyan.

Inipatoray Niyan ko poso so kunaoba Niyan inipatoray ko dila, go inipatoray Niyan ko tangila so kunaoba Niyan inipatoray ko mbala a mata, go inipatoray Niyan ko mbala a lima so kunaoba Niyan inipatoray ko mbala a a-i, go inipatoray Niyan ko sangoran so kunaoba Niyan inipatoray ko paras.

Sopman so inipatoray o Allah ko poso pantag ko paratiyaya naso kakkompabli niyan agoso kakunala niyan goso kapangimbunara niyan goso kaso-at iyan goso kasalimbotawan iyan sa mata-an a da a pusimba-an a bunar arowar ko Allah a Isa-isa a da a sakotowa Iyan, a da a darodopa Iyan ago da a moriyataw Niyan, nago mata-an a so Muhammad (ﷺ) na oripun Iyan ago Sogo Iyan, goso kakkompabli-i niyan ko nganin a siyogo o Allah a Nabi odina initoron Iyan a Kitab, sa giyanan i inipatoray o Allah ko poso ago giyanan i galbuk iyan, pittaro o Allah:

﴿إِلَّا مَنْ أَكْثَرَهُ وَقَلْبُهُ مُطْمَئِنٌّ بِالْإِيمَانِ وَلَكِنْ مَنْ شَرَحَ
بِالْكَفْرِ صَدْرًا فَعَلَيْتُمْ غَضَبٌ مِنَ اللَّهِ﴾ سورة النحل: ١٠٦

“Inontabo so taw a miyatugul a kiyapaka-ongkir iyan a so poso iyan na ttatakuna ko paratiyaya ka da a dosa niyanon, ogaid naso taw a miyongkir a maliwanag ko poso iyan na bagi-an iyan so morka o Allah.” (Surah # 16: 106)

Go pittaro o Allah:

﴿الَّذِينَ تَطْمِئِنُّ الْقُلُوبُ﴾ سورة الرعد: ٢٨

“Badi pukkisabap ko taduntadum ko Allah so kapurunuk o manga poso.” (Surah # 13: 28)

Go pittaro o Allah:

﴿مِنَ الَّذِينَ قَالُوا آمَنَّا بِأَفْوَاهِهِمْ وَلَمْ تُؤْمِن قُلُوبُهُمْ﴾ المائدة: ٤١

“Pud ko manga monafiq so pittaro iran a miyaratiyaya kami, sa giyabo a kiyattaro-a iranon, na da paratiyaya so manga poso iran.” (Surah # 5: 41)

Go pittaro o Allah:

﴿ وَإِنْ تَبَدُّوْا مَا فِي أَنْفُسِكُمْ أَوْ تَخَفُوْهُ يُحَاسِبِكُمْ بِهِ اللهُ ﴾

سورة البقرة: ٢٤

“Sa apiya ipayag iyo odina isolun iyo so matatago ko manga ginawa niyo na isomariya rukano o Allah.” (Surah # 2: 284)

Sa giyanan i inipatoray o Allah ko poso pantag ko paratiyaya, ago giyanan i galbuk iyan ago giyanan i olo o paratiyaya.

Go inipatoray o Allah ko dila so kattaro-a niyan agoso kilapalun iyan ko piyangimbunar o poso ago pikkompabliyan iyan, pittaro o Allah ko mipantag san:

“Ttaro-a niyo a piyaratiyaya mi so Allah.” (Sorah #: 136).

Go pittaro Iyan: *“Go ttaro-a niyo ko manga manosiya so mapiya.” (Sorah #: 83).*

Sa giyanan i patoray o Allah ko dila a puttaro-on iyan ago ipulapal iyan pantag ko poso, go giyanan i galbuk iyan ago patoray ron pantag ko paratiyaya.

Go inipatoray o Allah ko pamamakinugan (tangila) a kapananggila-i niyan oba niyan

pukkanug so nganin a hiyaram o Allah agoso kitapulukun iyan ko nganin a inisapar o Allah so kapuppamakinugaon, pittaro o Allah ko mipantag san:

﴿ وَقَدْ نَزَّلَ عَلَيْكُمْ فِي الْكِتَابِ أَنْ إِذَا سَمِعْتُمْ آيَاتِ اللَّهِ يُكْفَرُ بِهَا وَيُسْتَهْزَأُ بِهَا فَلَا تَقْعُدُوا مَعَهُمْ حَتَّىٰ يَخُوضُوا فِي حَدِيثٍ غَيْرِهِ ۗ إِنَّكُمْ إِذَا مَثَلْتُمْ ﴾ سورة النساء: ١٤٠

“Sabnar a minitoron rukano si-i ko Kitab so (kattaro o Allah¹) a igira a miyanug iyo so ppagongkirun iyan so manga ayat o Allah ago diniyan di-i pagongatongatun na oba kano kiran ppagontod a diniyo siran di-i pamamakinugun, sa taman sa di iran alinun so bandingan iran, ka amayka mo-ontod kano kiran na sabnar a lagid iyo siran.” (Surah # 4: 140)

Orianiyan na tiyabiya Iyanon so kalipat, pittaro o Allah:

¹ Ilayangka so kattaro o Allah sa Sorah al-An Aam: 68. (So mindiyorobas).

﴿وَمَا يُنْسِيَنَّكَ الشَّيْطَانُ فَلَا تَقْعُدْ بَعْدَ الذِّكْرَىٰ مَعَ الْقَوْمِ

الظَّالِمِينَ ﴿٦٨﴾ سورة الأنعام: ٦٨

"Amayka baka kkalipat o Shaitan na anday katanodingkaon na obaka o-ontod ko manga taw a panalimbot (giyoto a manga taw a di-iran di-i pagizawizaon so manga tanda o Allah)." (Surah # 6: 68)

Go pittaro Iyan:

﴿فَبَشِّرْ عِبَادِ ﴿١٧﴾ الَّذِينَ يَسْتَمِعُونَ الْقَوْلَ فَيَتَّبِعُونَ أَحْسَنَهُ أُولَٰئِكَ

الَّذِينَ هَدَىٰ لَهُمُ اللَّهُ وَأُولَٰئِكَ هُمُ الْأَلْبَابِ ﴿١٨﴾ الزمر: ١٧ - ١٨

"Panottolangka so balas ko manga oripun Akun a so puppamakinugun iran so kattaro, na ppagonotan iran so mapiyaon, siran i manga taw a tiyoro o Allah ago siran i manga lalantas i akal." (Surah # 39: 17-18)

Go pittaro Iyan:

﴿قَدْ أَفْلَحَ الْمُؤْمِنُونَ ﴿١﴾ الَّذِينَ هُمْ فِي صَلَاتِهِمْ خَاشِعُونَ ﴿٢﴾

وَالَّذِينَ هُمْ عَنِ اللَّغْوِ مُعْرِضُونَ ﴿٣﴾ وَالَّذِينَ هُمْ لِلزَّكَاةِ

فَاعِلُونَ ﴿٤﴾ سورة المؤمنون: ١ - ٤

“Sabnar a miyagontong so miyamaratiyaya, a igira a disiran di-i sambayang na lomulundag so manga poso iran, nago tatawarangun iran so manga kattaro ago manga galbuk a da a kipantag iyan, nago iputtonay ran so Zakat o manga tamok iran.” (Surah # 23: 1-4)

Go pittaro Iyan:

﴿ وَإِذَا سَمِعُوا اللَّغْوَ أَعْرَضُوا عَنْهُ ﴾ سورة القصص: ٥٥

“Nago igira a miyanug iran so manga kattaro a da a gona niyan na puttawarangun iran.” (Surah # 28: 55)

Go pittaro Iyan:

﴿ وَإِذَا مَرُّوا بِاللَّغْوِ مَرُّوا كِرَامًا ﴾ سورة الفرقان: ٧٢

“Nago igira a siyagadan iran so manga galbuk a da a gona niyan na puttalikkodan iran.” (Surah # 25: 72)

Sa giyanan i inipatoray o Allah ko tangila, a giya kapananggila-i niyan ko nganin a kkapakay a pupamakinugun, ago giyanan i galbuk iyan a pud ko paratiyaya.

Go inipatoray niyan ko mbala a mata a

oba niyan ppagilayin ko hiyaram o Allah, nago giya kapindiyara-a niyanon ko nganin a inisapar o Allah, pittaro o Allah:

﴿ قُلْ لِلْمُؤْمِنِينَ يَغُضُّوا مِنْ أَبْصَارِهِمْ وَيَحْفَظُوا فُرُوجَهُمْ ﴾

سورة النور: ٣٠

“Ttaro-angka hay Muhammad ko miyamaratiyaya a pindiyara-a iran so manga mata iran ko nganin a hiyaram o Allah oba ppagilaya nago siyapa iran so manga sangoran iran oba pukailay.”
(Sorah # 24: 30-3)

Inipatoray o Allah si-i sangka-i a ayat a oba ppagilaya o isa so sangoran o pud iyan, nago giya kasiyapa niyan sa sangoran iyan oba pukailay o salakaw ron.

Go pittaro iyan a: So langowan o miya-loy sa Qur'an mipantag ko kasiyapa ko sangoran na palaya dun manonompang ko kazina, inontabo angka-i a ayat ka si-i manonompang ko kasiyapaon sa oba pukadiyampa.

Sa giyanan i inipatoray o Allah ko mbala a mata, a giya kapindiyara-aon ko kailay sa

haram ago aya niyan galbuk a pud ko paratiyaya.

Orianiyan na inaloy o Allah so inipatoray Niyan ko poso agoso tangila agoso mata si-i ko satiman a ayat, sa pittaro Iyan:

﴿ وَلَا تَقْفُ مَا لَيْسَ لَكَ بِهِ عِلْمٌ إِنَّ السَّمْعَ وَالْبَصَرَ وَالْفُؤَادَ كُلُّ أُولَئِكَ كَانَ عَنْهُ مَسْئُولًا ﴾ ﴿٣٦﴾ سورة الإسراء: ٣٦

“Obangka di-i nggolawla-a so dingka mikaka-ip, ka mata-an a so tangila agoso mata agoso poso na palaya dun kisomariya ko taw.” (Sorah # 17: 36)

Pittaro iyan a: Aya ma-ana niyan na inipatoray o Allah ko sangoran a oba ndarwaka:

﴿ وَالَّذِينَ هُمْ لِأَعْتَابِهِمْ حَقِظُونَ ﴾ ﴿٥﴾ سورة المؤمنون: ٥

“Go siran oto so sisiyapun iran so manga sangoran iran ko hiyaram o Allah.” (Surah # 23: 5)

Go pittaro Iyan:

﴿ وَمَا كُنْتُمْ تَسْتَوُونَ أَنْ يَشْهَدَ عَلَيْكُمْ سَمْعُكُمْ وَلَا أَبْصَارُكُمْ وَلَا

“Go di kano makappagma sa kapussaksi-I rukano o manga tangila niyo agoso manga mata niyo agoso manga kobal iyo.” (Surah # 41: 22)

Aya ma-ana angka-i a miya-aloy si-i a manga kobal (a tig o Imam Shafi-i) naso manga sangoran agoso manga bobon, sa giyanan i patoray o Allah ko manga sangoran a giya kasiyapaon ko da-on halala o Allah, sa giyanan i galbuk iyan.

(Go inipatoray Niyan ko dow a lima) a :Di niyan osarun ko hiyaram o Allah, ka si-i niyan osarun ko inisogo o Allah mipantag ko kasisidqa, goso kapakingginawa-i ko manga lolot, goso kapurang sa lalan ko Allah, goso kassoti ko kapusambayang, pittaro o Allah ko mipantag san:

﴿يَتَأْتِيهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا إِذَا قُمْتُمْ إِلَى الصَّلَاةِ فَاغْسِلُوا
وُجُوهَكُمْ وَأَيْدِيَكُمْ إِلَى الْمَرَافِقِ﴾ المائدة: ٦ إلى آخر الآية

“Hay sukano a miyamarat iyaya na igira a ittindug iyo so sambayang na onabi.

niyo so manga paras iyo agoso manga lima niyo taman ko manga siko niyo, go sapowa niyo so manga olo niyo, go onabi niyo so manga a-i niyo taman ko dowa boko a a-i." [Surah # 5: 6] Taman ko kaposan angka-i a ayat.

Go pittaro Iyan:

﴿ فَإِذَا لَقِيتُمُ الَّذِينَ كَفَرُوا فَضَرْبَ الرِّقَابِ حَتَّىٰ إِذَا أَتَخْتَمُوهُمْ فَشُدُّوا
الْوُثَاقَ فَمَا مَاتَ بَعْدُ وَإِمَا فِدَاءً ﴾ سورة محمد: ٤

"Igira a minimbaratumowa iyo so manga kapir ko batalo-an sa bono na purumpasa niyo siran mamono, sa taman sa amayka kairagan iyo siran na pamiyaga niyo siran, sa mbaya kano o mboka-i niyo siran sa kapdi a dadun a piyansa odina ppaki-aon iyo siran a tamok." (Surah # 47: 4)

Sabap sa kagiya mata-an a so katidaw agoso kattidawa, goso kapakingginawa-i ko manga lolot, goso kassidqa na pud ko manga galbuk iyan.

(Go inipatoray o Allah ko mbala a a-i) a:
Oba niyan pusongun ko hiyaram o Allah,

pittaro o Allah ko mipantag san:

﴿ وَلَا تَمْسِ فِي الْأَرْضِ مَرَحًا إِنَّكَ لَن تَخْرِقَ الْأَرْضَ وَلَن تَبْلُغَ

الْجِبَالَ طُولًا ﴾ ﴿٣٧﴾ سورة الإسراء: ٣٧

“Obaka pulalakaw ko lopa sa kattakabor ka dingka bo maluso so lopa, nago dingka bo marupung so manga palaw sa kaporo.” (Surah # 17: 37)

(Go aya inipatoray ko paras): Naso kasojod ko Allah si-i ko kagagawi-i ago kadaondaw, goso manga wakto o sambayang, pittaro o Allah ko mipantag san:

﴿ يَتَائِبَهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا أَرْكَعُوا وَأَسْجُدُوا وَعَبَدُوا

رَبِّكُمْ وَأَفْعَلُوا الْخَيْرَ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ ﴾ الحج: ٧٧

“Hay sukano a miyamaratiyaya na puroko kano ago pusojod kano ko diniyo di-i kasambayang, go simba-a niyo so Kadnan iyo, nago nggalbuk kano sa mapiya ka ankano makasulang sa maliwanag.” (Surah # 22: 77)

Go pittaro Iyan:

﴿ وَأَنَّ الْمَسْجِدَ لِلَّهِ فَلَا تَدْعُوا مَعَ اللَّهِ أَحَدًا ﴾ سورة الجن: ١٨

“Mata-an a so manga masjid na para bo ko Allah, sa oba adun a simba-an iyo a pud o Allah a isa bo.” (Surah # 71: 18)

Aya ma-ana angka-i a manga masjid a miya-aloy naso darpa a ipusojodon o manosiya sa bunung iyan agoso salakaw ron ko diniyan di-i kasambayang.

Sa pittaro iyan a: Giyanan i patoray o Allah sangka-i a manga anggawta.

Go si-i ko Kitab Iyan na bittowan Iyan sa paratiyaya so kassoti agoso manga sambayang, gowani a isogo Iyan ko Nabi Niyan a kabangkiringa niyan sa paras iyan ko kippagadapun niyanon sa Bait al-Maqdis ko diniyan di-i kasambayang, sa si-i niyan adapun sa Ka’ba ko diniyan di-i kasambayang, sabunar a miyakasambayang so manga muslim sa miyakasapolo ago num olan sa aya ppagadapun iran na giya Bait al-Maqdis, na pittaro iran a hay Rasulullah: Antona-a i miyasowa o sambayang ami a pisambayangan ami sa Bait al-Maqdis, antona-a i kiyabutadanon ago antona-a i miyasowa ami?

Na initoron o Allah angka-i a ayat:

﴿وَمَا كَانَ اللَّهُ لِيُضَيِّعَ إِيمَانَكُمْ إِنَّ اللَّهَ بِالنَّاسِ لَرُءُوفٌ﴾

رَجِيمٌ ﴿١٤٣﴾ سورة البقرة: ١٤٣

“Da ko Allah iba Niyan ilanga so balas o manga paratiyaya niyo (ma-ana so manga sambayang iyo a kiyasambayangan iyo sa Bait al-Maqdis), mata-an a so Allah na Makapudi-in ago Masalimo-on ko manga manosiya.” (Surah # 2: 143)

Bittowan Iyan so sambayang sa paratiyaya, na sataw a mitto-ona iyan so Allah a siniyap iyan so manga sambayang iyan ago siniyap iyan so manga anggawta iyan ago initonay niyan sa minggolalan ko oman i anggawta iyan so inisogo-on o Allah ago inipatoray niyanon, na minitto-ona iyan a tarotop i paratiyaya a pud ko manga taw sa sorga, na sataw a ana ibagak iyan ko inisogo-on o Allah sa ttibaba-an iyan na mitto-on iyan so Allah a korang i paratiyaya.

Pittaro o mama a: Miyakunal akun so kapukadarodos iyan agoso kapukatarotop

iyang, na anda miyakapo-on so kappagosor iyang?

Pittaro o Shafi-i a: Pittaro o Allah:

﴿ وَإِذَا مَا أَنْزَلَتْ سُورَةٌ فَمِنْهُمْ مَن يَقُولُ أَيُّكُمْ زَادَتْهُ هَذِهِ ۚ
إِيمَانًا فَأَمَّا الَّذِينَ ءَامَنُوا فزَادَتْهُمْ إِيمَانًا وَهُمْ يَسْتَبْشِرُونَ ﴿١٢٤﴾ وَأَمَّا
الَّذِينَ فِي قُلُوبِهِم مَّرَضٌ فَزَادَتْهُمْ رِجْسًا إِلَىٰ رِجْسِهِمْ
وَمَاتُوا وَهُمْ كَافِرُونَ ﴾ سورة التوبة: ١٢٤-١٢٥

“Igira a ana initoron o Allah a ayat ko Sogo Iyang, na ana punggiraw ko manga monafiq a antawa-onon rukano i kiya-omanan so paratiyaya niyan sangka-i a ayat, sa ompatompot iran? So siran oto a miyamaratiyaya na pupagomarug so paratiyaya iran ko iputoron o Allah a ayat, nago puppakapiya a ginawa iran sa kappagosor o paratiyaya iran. Sopman so manga taw a madadalum ko manga poso iran so paniyakit a kamomonafiqi, na badun pukalabawi so andang a kassasangka iran, sa miyamatay siran a manga kafir.” (Surah # 9: 124-125)

Go pittaro Iyang:

﴿إِنَّهُمْ فِتْيَةٌ آمَنُوا بِرَبِّهِمْ وَزِدْنَاهُمْ هُدًى﴾ الكهف: ١٣

“Mata-an a siran na manga kangoda-an a piyaratiyaya iran so Kadnan iran, na inomanan Ami siran sa toro-an.” (Surah # 18: 13)

Pittaro o Shafi-i a: Opama ka giyangka-i a paratiyaya na timbul a sasatiman, a di kkadarodos ago di magosor, na dadun aba-on milalawan o isa ko pud iyan ka ndata-dataron so manga taw, na miyada so di-i kapakapululubiya, ogaid na sabap ko kapukatarotop o paratiyaya na miyakasold ko sorga so miyamaratiyaya, nago sabap ko kappagosor o paratiyaya na miyakapulalawana-on so miyamaratiyaya sa pangkatan ko Allah, si-i ko sorga, nago sabap ko kapukadarodos o paratiyaya, na miyakanaraka so manga taw a mindaraynon.

Pittaro o Shafi-i a: Mata-an a so Allah na piyakasakoya iyan so manga oripun Iyan sa datar o di-i kapakapagoradorada ko manga koda ko gawi-i a kapamaganggana, orianiyon na biyaloy Niyan so manga pangkatan iran si-i ko diyangka a kiyapakapulalawana iran, sa

biyaloy Niyan so pangkatan o oman i isa, si-i ko diyangka a minilawan iyan, sa da aba miyakorang ko kabnar iyan, sa di kkaona-an o kiyalampasan so miyakalampason, go di kkaona-an o kiyalawanan so miyakalawanon, giyoto i sabap a miyakalubi so miya-ona sangka-i a pagtaw adiso miya-ori ron, sa opama ka da a minilubi o miya-ona ko paratiyaya sangko mittatangawri, na pura-otun o miya-ori sangka-i a pagtaw so miyanga-oona kiran."¹

D) So kattaro iyan mipantag ko manga Sahaba:

1. Inaloy i Baihaqi a miyakapo-on ko Shafi-i a mata-an a pittaro iyan a: "Biyantog o Allah so manga Sahaba o Rasulullah (ﷺ) si-i sa Qur'an, go si-i ko Tawrat, go si-i ko Injeel², go miya-ona so kiyabantoga kiran o Rasulullah ko kapalulubi ran sa da abaon miyakaparoli ko

¹ Kiftab a (مناقب الشافعي) Vol. 1/ 387-393.

² Ilayangka so kattaro o Allah sa Sorah al-Fath, ayat a 28. (So *mindiyorobasa*).

orijaniran a isa bo, sa inikalimo siran o Allah, nago kiyormat siran o Allah sabap ko kinikalimo-on Iyan kiran, sa minisampay siran ko maporo a pangkatan a bagi-an o manga Siddiqeen agoso miyangasasahid agoso manga Saliheen, go siran i miyakasampay ruktano ko inokitan (Sonnah) o Rasulullah (ﷺ) nago kiyasaksi-an iran so kiputtoronun ko Qura'an (Wahi), nago katawan iran so paka-aantapan o Rasulullah ko manga kattaro iyan a adun a rangkomon nago adun a mapupunto-on, go adun a patoray ron nago adun a ttomaon, go katawan iran so manga Sonnah o Rasulullah (ﷺ) mlagid so miyakunal tano ron agoso da tano ron makunal, go ona-an tano siran ko langowan taman, si-i ko kata-o agoso kapag-ijtihad, si-i ko kasanggila agoso kalantas i akal, goso pando-an a sii kinowa ko Qur'an agoso Sonnah, goso manga pamikiran iran na aya ruktano taralbi adiso manga pamikiran tano, ko kapanonompanga iyan ko manga ginawa tano. So Allah I lubi a Mata-o."¹

2. Go piyanottol i Baihaqi a miyakapo-on ki

¹ Kitab (مناقب الشافعي) Vol. 1/ 442.

Rabie Ibn Solaiman a pittaro iyan a: "Miyanug akun so Shafi-i a diniyan di-i ttaro-on a aya kapakatotondotondog o manga Sahaba na: So Abo Bakr, so Omar, so Usman agoso Ali."¹

3. Go piyanottol i Baihaqi a miyakapo-on ko Muhammad Ibn Abdullah Ibn Abdul Hakim² a pittaro iyan a: Miyanug akun ko Shafi-i a diniyan di-i ttaro-on a: Aya pirmiro ko manga manosiya ko oriyon o Rasulullah (ﷺ) naso Abo Bakr orianiyon naso Omar, orianiyon naso Usman, orianiyon naso Ali miyaso-at kiran langon so Allah."³

¹ Kitab (مناقب الشافعي) Vol. 1/ 432.

² Sukaniyan so Muhammad Ibn Abdullah Ibn Abdul Hakim al-Massri a Abo Abdullah, aya kabasaon o Sirazi na: "Minipagupuda iyan so Shafi-i ago miyakasombakon, go miyawit sa Bagdad ko masa a kiyasagad sa tiyoba o manga muslim, si-i ko Ibn Abi Daowd na da niyan dun sangkopun so puppangnion, sa miyapakandod sa Misir ... miyawafat ko ragon a 262." Ilayangka so Kitab a (طبقات الفقهاء) pandangan a 99, go ilayangka so osayanon ko Kitab a (طبقات الشافعية) a ruk I Ibn Hidayatollah, pandangan a 30, goso Kitab a (شذرات الذهب) Vol. 2/ 154.

³ Kitab (مناقب الشافعي) Vol. 1/ 433.

4. Go piyanottol i Harawi a miyakapo-on ko Yusof Ibn Yahya al-Bowaiti a pittaro iyan a: Ini-iza akun ko Shafi-i o ino magonot ako sa sambayang ko Shi'ah a Rafidhi? Na pittaro iyan a: Dika pagonot sa sambayang ko Shi'ah a Rafidi agoso Qadariyah, goso Morji'ah¹, pittaro akun a: Ropa-anka siran rukami, pittaro iyan a: Sataw a ttaro-on iyan a so paratiyaya na kattaro bo na sukaniyan na Morji'ah, go sataw a ttaro-on iyan a so Abo Bakr agoso Omar na kunaoba siran olowan (Imam) a dowan na sukaniyan na Shi'ah a Rafidhi, go sataw a baloyin iyan so kapakambabaya-baya a kapa-ar o ginawa niyan na sukaniyan na Qadariyah.²

E) So kinisaparun iyan ko *Elm al-Kalam* agoso di-i kandadampawa-i ko Agama:

¹ Giyangkaya a Morji'ah ago Qadariya na pud ko manga lompokan a miyadadag so paratiyaya iran. (So *mindiyorobasa*).

² Kitab a (دم الكلام) karatas a 215, go inaloy i Zahabi si-i ko Kitab a (السير) Vol. 10/ 31.

1. Piyanottol o Harawi a miyakapo-on ko Rabie Ibn Solaiman a pittaro iyan a: Miyanug akun so Shafi-i a diniyan di-i ttaro-on a: ... Opama ka so isa a mama na ipagamanat iyan so manga kitab iyan a pud ko kata-o si-i ko salakaw ron, sa giyangkoto a manga kitab na ana kitabon a Elm al-Kalam, na di ppakasold sangkoto a amanat, sabap sa kunaoba pud ko kata-o."¹

2. Go piyanottol i Harawi a miyakapo-on ki Hasan Za'farani a pittaro iyan a: Miyanug akun so Shafi-i a diniyan di-i ttaro-on a: Da a minippawala akun pantag ko Elm al-Kalam arowar sa miyaka-isaisa, sa giyoto na puppamangnin akun a ma-ap si-i ko Allah."²

3. Go piyanottol i Harawi a miyakapo-on ki Rabie Ibn Solaiman a pittaro iyan a pittaro o Shafi-i a: Opama ko kkabaya ako na mapunggolawlako a somorat ako sa kitab a

¹ Kitab a (ذم الكلام) karatas a 213, go inaloy i Zahabi si-i ko Kitab a (السير) Vol. 10/ 30.

² Kitab a (ذم الكلام) karatas a 213, go inaloy i Zahabi si-i Kitab a (السير) Vol. 10/ 30.

mala si-i ko oman i soranga akun, ogaid na kagiya so kapakindampawa (si-i ko Elm al-Kalam) na kunaobako olawla, go diko kabaya oba adun a kisossopon iyan rakun."¹

4. Go piyanottol i Ibn Battah a miyakapoon ki Abi Thawr a pittaro iyan a, pittaro rakun o Shafi-i a: "Da a miya-ilay akun a isa bo a kiyamal iyan so Elm al-Kalam aba miyakasulang sa maliwanag."²

5. Go piyapanottol i Harawi a miyakapoon ki Yunos al-Masri a pittaro iyan, a pittaro o Shafi-i a: So katiyoba-a o Allah ko taw ko nganin a inisapar o Allah a salakaw ko kapanakoto (Shirk) na ttomo adiso katiyoba-a Niyanon ko Elm al-Kalam."³

Sa giya-i i manga kattaro o Imam Shafi-i – Inikalimo sukaniyan o Allah – mipantag ko manga onayan o Agama, nago giya-i i tindug iyan ko Elm al-Kalam.

¹ Kitab a (ذم الكلام) karatas a 215.

² Kitab a (الإبانة الكبرى) pandangan a 535, 536.

³ Kitab a (مناقب الشافعي) a ruk I Ibn Abi Hatim, pandangan a 182.

So kupit o Imam Ahmad Ibn Hanbal

A) So kattaro iyan mipantag ko Tawheed:

1. Miya-aloy ko Kitab¹ a (طبقات الحنابلة) a mata-an a so Imam Ahmad na ini-izaon so kattawakal, na pittaro iyan a: So kapotola ko kay-inama ko ka-adun."

2. Go miya-aloy ko Kitab² a (المحنة) a ruk i Hanbal a mata-an a so Imam Ahmad na pittaro iyan a: "So Allah na tatap dun a di-i makattaro, goso Qur'an na kattaro o Allah a kunaoba inadun, si-i ko apiya antona-a dun i kapaka-okitaon, go di kkiropa so Allah sa kalawanan so kiniropa-an Iyan sa ginawa Niyan.

3. Go inaloy i Ibn Abi Ya'la a miyakapo-on ko Abo Bakr al-Marowzi a pittaro iyan a: Ini-iza akun ko Ahmad Ibn Hanbal so mipantag ko

¹ Kitab a (طبقات الحنابلة) Vol. 1/ 416.

² Kitab a (المحنة) p. 68.

manga hadis a ppagaloyin o manga Jahmiyah mipantag ko manga Sipat, goso kakkailaya ko Allah, goso Isra wal-Me'raj, goso tottolan ko 'Arash na binar iyan angkoto a manga hadis, go pittaro iyan a: Tiyarima-anan angka-i a pagtaw (Ommah), sa ppakasagadun dun angka-i a manga tottol (hadis) sa datar o kiyaloy niyan."¹

4. Pittaro o Abdullah Ibn Ahmad si-i ko Kitab a (السنة) a mata-an a so Ahmad na pittaro iyan a: Sataw a aya kapipikira niyanon naso Allah na kunaoba di-i makattaro na kapir, ogaid na puppanottolun tano angka-i a manga hadis sa datar o kiyaloy niyan."²

5. Go piyanottol i Lalka-i a miyakapo-on ko Hanbal³ a mata-an a iniza-an iyan so Imam

¹ Kitab a (طبقات الحنابلة) Vol. 1/56.

² Kitab a (السنة) p. 71, iniprint a (دار الكتب العلمية) .

³ Sukaniyan so Hanbal Ibn Ishaq Ibn Hanbal Ibn Hilal Ibn Asad Abo Ali al-Shaibani a sukaniyan na tungud minsan o Ahmad Ibn Hanbal, aya kabasaon o al-Khateeb na "Kasasana-an ago kasasarigan i tottol", miyawafat ko ragon a 273 H. go si-i ko Kitab a (تاريخ بغداد) Vol.

Ahmad mipantag ko kakkailaya ko Allah, na pittaro iyan a: "So manga hadis a Sahih na paparatiyaya-an ami ago panggingimbunarun ami, goso langowan a miyapanottol a ppo-on ko Nabi (ﷺ) a bunar so kiyapakagudgud iyan, na paparatiyaya-an ami ago panggingimbunarun ami."¹

6. Go inaloy i Ibn al-Jawzi si-i ko Kitab a (المناقب) si-i ko bandingan ko Ahamd Ibn Hanbal a ruk i Mosaddad², a madadalmon (so kattaro iyan) a: "Ropa-an iyo so Allah sa datar o kiniropa-an iyan sa ginawa Niyan, nago pakada-a niyo Ron so nganin a piyakada Iyan sa ginawa Niyan."³

8/286, 287. Go ilayangka so tottolanon ko Kitab a (طبقات الحنابلة) Vol. 1/143.

¹ Kitab a (شرح اعتقاد أهل السنة والجماعة) Vol. 2/507.

² Sukaniyan so Mosaddad Ibn Mosarhad Ibn Mosarbal al-Asadi al-Basari, aya kabasaon o Zahabi na: (الإمام الحافظ الحجّة) miyawafat ko ragon a 228 H. si-i ko Kitab a (سير أعلام النبلاء) Vol. 10/591, go ilayangka so tottolanon si-i ko Kitab a (تهذيب التهذيب) Vol. 10/107.

³ Kitab a (مناقب الإمام أحمد) p. 221.

7. Miya-aloy ko Kitab a (الرد على الجهمية) a ruk i Imam Ahmad so kattaro iyan a: "Aya kapipikiraon i Johm Ibn Safwan na mata-an a sataw a iropa niyan so Allah sa dataro o kiniropa-an Iyan sa ginawa Niyan si-i ko Kitab Iyan odina datar o kiyapanottolaon o Sogo Iyan na kapid, nago miyapud ko manga taw ipusaginda niyan so Allah."¹

8. Go inaloy i Ibn Taimiyah ko Kitab a (الدرء) so kattaro o Imam Ahmad a: "Sukami na paparatiyaya-an ami a mata-an a so Allah na sisi-i ko 'Arash, si-i ko okit a kabaya Iyan ago sadun sa kabaya Iyan, sa da abaon ppakagaga tomago sa diyangka nago da abaon ppakagaga romopa, so manga Sipat o Allah na Ron miyakapo-on ago Ron mapapatot, go Sukaniyan na datar o kiniropa-an Iyan sa ginawa Niyan a di pura-otun o manga mata."²

¹ Kitab a (الرد على الجهمية) p. 104.

² Kitab a (درء تعارض العقل والنقل) Vol. 2/30.

9. Go inaloy i Ibn Abi Ya'la a miyakapo-on ki Ahmad a mata-an a pittaro iyan a: "Sataw a aya kapipikira niyanon na mata-an a so Allah na di kkailay sa alongan a mawri, na sukaniyan na kapir a piyakambokkag iyan so Qu'an."¹

10. Go inaloy i Ibn Abi Ya'la a miyakapo-on ki Abdullah Ibn Ahmad a pittaro iyan a: "Ini-iza akun ki ama so manga taw a di-iran di-i ttaro-on a: Gowani a imbitiyara-i o Allah so Musa na kunaoba mittaro sa sowara, na pittaro i ama a (di ka): Mittaro so Allah sa minggolalan sa sowara, go giyangka-i a manga hadis na puppanottolun tano sa datar o kiya-aloy niyan."²

11. Go piyanottol i Lalka-i a miyakapo-on ki Abdos Ibn Malik al-Attar a pittaro iyan a: Miyanug akun so Abo Abdullah Ahmad Ibn Hanbal a di-i niyan ttaro-on a: "... goso Qur'an na kattaro o Allah sa kunaoba inadun, go obaka pukkalobayi sa dingkaon di-i kattaro-

¹ Kitab a (طبقات الحنابلة) Vol. 1/59, 145.

² Kitab a (طبقات الحنابلة) Vol. 1/185.

a sa kunaoba inadun, ka mata-an a so kattaro o Allah na ppo-onon, sa abaon inadun a muluk bo."¹

B) So kattaro iyan mipantag ko Okoran (al-Qadr):

1. Inaloy i Ibn al-Jawzi si-i ko Kitab a (المناقب - كتاب أحمد بن حنبل) a ruk i Mosaddad a ndodon (so kattaro) a: "Go paratiyaya-an iyan so okoran, so mapiya-on ago marata-on, goso mamison agoso mapa-iton na ppo-on ko Allah."²

2. Go piyanottol i Khallal a miyakapo-on ki Abo Bakr al-Marowzi a pittaro iyan a: "Ini-iza ko Abo Abdullah (so Ahmad Ibn Hanbal) sa pittaro angkoto a puppangingiza a: So mapiya agoso marata na o-okornon so manga oripun? Nago miyattaro-on a so Allah na inadun Iyan so mapiya agoso marata, na pittaro iyan a:

¹ Kitab a (شرح أصول اعتقاد أهل السنة والجماعة) Vol. 1/157.

² Kitab a (مناقب الإمام أحمد) p. 169, 172, iniprint a (دار الآفاق الجديدة) .

Oway, so Allah na inokor Iyan."¹

3. Go miya-aloy ko Kitab a (السنة) a ruk i Ahmad so kattaro iyan a: "So okoran a mapiya ago okoran a marata, so kaito iyan ago kala iyan, so mipapayagon agoso misosolnon, so mamison agoso mapa-iton, so pukababaya-anon agoso ipukagowadon, so matanoson agoso marata-on, so paganay ron agoso moriporiron, na (palaya dun) ppo-on ko Allah a kokoman a initadi Iyan ko manga oripun Iyan ago okoran a piyasad Iyan, sa da aba kiran ppakalawang ko kabaya o Allah nago da aba kiran ppakalupas ko okoran Iyan."²

4. Go piyanottol i Khallal a miyakapo-on ki Muhammad Ibn Abi Haron a miyakapo-on ki Abo al-Harith a pittaro iyan a: "Miyangug akun so Abo Abdullah a di-i niyan ttaro-on a: So Allah na inokor Iyan so kapangongonotan agoso kapma-asiya, go inokor Iyan so mapiya agoso marata, na sataw a minisorat a

¹ Kitab a (السنة) a ruk i Khallal, karatas a 85.

² Kitab a (السنة) p. 68.

makadadaya na sukaniyan na makadadaya, na sataw a minisorat a karurugunan na sukaniyana na karurugunan."¹

5. Pittaro i Abdullah Ibn Ahmad a miyanug akun si ama a ini-izaon o Ali Ibn Johm so taw a mittaro ko okoran, na badun kkakapir? Pittaro iyan a (oway): Amayka inongkir iyan so elmo o Allah, sa pittaro iyan a: Mata-an a so Allah na kunaoba mata-o, sa taman sa inadun Iyan so kata-o na miyabaloy a mata-o, sa inongkir iyan so elmo o Allah na miyabaloy a kapir."²

6. Pittaro i Abdullah Ibn Ahmad a: "Ini-iza akun paroman ki ama so kaonot sa sambayang ko Qadiriyah, na aya pittaro iyan na: Amayka ipuppanindug iyan ago ipuppanolon iyan (angkoto a kupit iyan) na di kaon pagonot."³

¹ Kitab a (السنة) a ruk i Khallal, karatas a 85.

² Kitab a (السنة) a ruk i Abdullah Ibn Ahmad, p. 119.

³ Kitab a (السنة) Vol. 1/384.

K) So kattaro iyan mipantag ko paratiyaya:

1. Inaloy i Ibn Abi Ya'la a miyakapo-on ki Ahmad a pittaro iyan a: "Pud sa pirmiro a klasi o paratiyaya nasong babaya sa pantag ko Allah agosong rarangit sa pantag ko Allah."¹

2. Go inaloy i Ibn al-Jawzi a miyakapo-on ki Ahmad a pittaro iyan a: "So paratiyaya na pagosong ago pukadarodos, sa datar o kiyaloy niyan sa hadis a: "Aya tarotop i paratiyaya ko miyamaratiyaya na sa mapiyakinan i parangany² ..."³

¹ Kitab a (طبقات الحنابلة) Vol. 2/275.

² Piyanottol i Ahmad si-i ko Kitab a (المسند) Vol. 2/250, gosong Abo Daowd si-i ko Kitab a (السنة), pinto-an (الدليل على زيادة الإيمان ونقصانه) Vol. 5/60, hadis a aya bilang iyan na: 4682, gosong Tirmidhi si-i ko Kitab a (الرضاء) pinto-an a (باب ما جاء في حق المرأة على زوجها) Vol. 3/457, hadis a aya bilang iyan na: 1162, sa kalangowan iran na palaya si-i miyakattitayan ko Abo Salamah a miyakapo-on ko Abo Hurayra, go aya kabasaon o Tirmidhi na (حديث حسن صحيح).

³ Kitab a (مناقب الإمام أحمد) p. 173, go ilayangka pun so pandangan a 153, 168.

3. Go piyanottol i Khallal a miyakapo-on ki Solaiman Ibn Ash'ath¹ a pittaro iyan a: "Mata-an a so Abo Abdullah na pittaro iyan a so kasambayang agoso kabugay sa zakat goso kapnaihadjji, goso kappiyapiya na pud ko paratiyaya, goso kapma-asiya na pikkakorangan iyan so paratiyaya."²

4. Pittaro i Abdullah Ibn Ahmad a: "ini-iza akun ki ama so mama a di-i niyan ttaro-on a: So paratiyaya na kattaro ago galbuk, a ppagosor ago pikkadarodos, ogaid na di ppanabiya ko kabaya o Allah (di niyan puttaro-on so Insha Allah), ino ba sukaniyan kkabuttowi sa Morji'ah? Pittaro iyan (so Ahmad) a: Pangninta a kunaoba Morji'ah.

Miyanug akun si ama a di-i niyan ttaro-on,

¹ Sukaniyan so Abo Dawd Solaiman Ibn Ash'ath Ibn Ishaq as-Sajistani a kkiruk ko Kitab a (سنن أبي داود) aya kabasaon o Zahabi na Imam a ttatakna so kapakalalangag iyan a olowan o kkipakalalangag sa hadis, miyawafat ko ragon a 275, si-i ko Kitab a (تذكرة الحفاظ) Vol. 2/591, go ilayangka so tottolanon si-i ko Kitab a (تاريخ بغداد) Vol. 9/55.

² Kitab a (السنة) a ruk i Khallal, karatas a 96.

a aya dalil ko taw a di ppanabiya naso kattaro o Rasulullah (ﷺ) ko manga taw si-i ko kobor a: "Go sukami na kkatondog ami sukano Insha Allah¹ ..."²

5. Pittaro i Abdullah Ibn Ahmad a: "Miyanug akun si ama – Inikalimo o Allah – a ini-izaon so kupit a Morji'ah na pittaro iyan a: Suktano na aya ditano di-i ttaro-on naso paratiyaya na kattaro ago galbuk, a ppagosor ago pukkadarodos, sa igira a mizina so taw ago mininom sa pakaburug na pukkadarodos so paratiyaya niyan."³

D) So kattaro iyan mipantag ko manga Sahaba:

1. Miya-aloy ko Kitab a (السنن) a ruk i

¹ Piyantol i Muslim, si-i ko (كتاب السنن) pinto-an a (باب ما يقال عند دخول القبور والدعاء لأهلها) Vol. 2/669, hadis a (974) a miyakattitayan ki 'Atta a miyakapo-on ki 'Aisha a miyaso-aton so Allah.

² Kitab a (السنن) a ruk i Abdullah, Vol. 1/307, 308, iniprint a (الحققة).

³ Kitab a (السنن) a ruk i Abdullah Ibn Ahmad, Vol. 1/307.

Imam Ahmad angka-i a kka-aloy:

"Go pud sa Sonnah so ka-aloya ko manga kapiya o manga Sahaba o Rasulullah (ﷺ) sa kalangowan iran, na goso kitarugun ko kappagaloya ko manga karata-an iran agoso kiyasosopaka-an iran, ka sataw a ndadawra-an iyan so manga Sahaba o Rasulullah (ﷺ) odina so isa kiran na sukaniyan na Mobtade (di-i mbabago ko Agama), a Shi'ah a Rafidhi a marsik, a matugas i poso, a da ttarima-anon o Allah a amal iyan, ka aya mata-an naso kapukkababaya-i ko manga Sahaba na Sonnah, goso kipuppamangnin kiran na ipuppakarani ko Allah, agoso kapurawata kiran na simba, na goso kapuppanguduga ko manga passa iran na munang".

Orianiyan na pittaro iyan a: "Oriyan o pat a Khalifah naso manga Sahaba o Rasulullah (ﷺ) na siran i pirmiro ko manga manosiya, sa di kkapakay oba adun a ppagaloy ko manga karata-an iran, nago oba adun a puppama-awing ko isa kiran, na sataw a nggolawla san na miyapatot ko dato a kadanuga niyanon, sa

di niyan puma-apan.”¹

2. Inaloy i Ibn al-Jawzi so sorat i Ahmad ki Mosaddad a matatago-on a: “Goso kassaksi- ingka ko sapolo a miya-aloy o Rasulullah a manga taw ko sorga (siran so): So Abo Bakr, Omar, Usman, Ali, Talha, Zobair, Sa-ad, Said, Abdul Rahman Ibn ‘Awf, Abo Obaida Ibn Jarrah, goso manga pud a pissaksi-an o Rasulullah (ﷺ) na pussaksi-an tano mambo a taw ko sorga.”²

3. Pittaro i Abdullah Ibn Ahmad a: “Ini-iza akun ki ama so manga Imam (Khalifa) na pittaro iyan a: So Abo Bakr, orianiyen naso Omar, orianiyen naso Usman, orianiyen naso Ali.”³

4. Go pittaro i Abdullah Ibn Ahmad a: Ini- iza akun ki ama so manga pagtaw a di-iran di- i ttaro-on a: “Mata-an a so Ali na kunaoba

¹ Kitab a (السنة) a ruk i Ahmad, p. 77-78.

² Kitab a (مناقب الإمام أحمد) a ruk i Ibn al-Jawzi, p. 170, iniprint a (دار الآفاق الجديدة) .

³ Kitab a (السنة) p. 235.

Khalifa, na pittaro iyan a: Giyanan na kattaro a marata a piyakasingay."¹

5. Go inaloy i Ibn al-Jawzi a miyakapo-on ki Ahmad a pittaro iyan a: "Sataw a di niyan tanton so kadato si-i ko Ali, na sukaniyan na lawan sa kadadadag ko himar."²

6. Go inaloy i Ibn Abi Ya'la a miyakapo-on ki Ahmad a pittaro iyan a: "Sataw a di niyan paki-ontodan ko Ali Ibn Abi Talib so kadato, na oba niyo di-i mbitiyara-in ago oba niyo di-i kkinamonga-an."³

E) So kinisaparun iyan ko di-i kandadampawa-i ko Agama:

1. Piyanottol i Ibn Battah a miyakapo-on ko Abo Bakr al-Marowzi a pittaro iyan a: "Miyanug akun so Abo Abdullah a di-i niyan ttaro-on a: Sataw a kamalun iyan so Elm al-

¹ Kitab a (السنة) p. 235.

² Kitab a (مناقب الإمام أحمد) p. 163, iniprint a (دار الآفاق).

³ Kitab a (طبقات الحنابلة) Vol. 1/45.

Kalam na di makasulang sa maliwanag, nago sataw a kamalun iyan so Elm al-Kalam na didun dow-a-dowa na mbaloy a Jahmiyah."¹

2. Go inaloy i Ibn Abd al-Bar si-i ko Kitab a (جامع بيان العلم) a miyakapo-on ki Ahmad a pittaro iyan a: "Mata-an a didun ppagontong so taw a kukupit ko Elm al-Kalam, go mainot a kkato-onka a taw a miyaganad sa Elm al-Kalam abadi kadadalmi so poso iyan sa sasat iyan."²

3. Go piyanottol i al-Harawi a miyakapo-on ki Abdullah Ibn Ahmad Ibn Hanbal a pittaro iyan a: "Inizorat i ama ki Obaidillah Ibn Yahya Ibn Khakan³ a (tig iyan a) kunaoba ako

¹ Kitab a (الإبانة) Vol. 2/538.

² Kitab a (دار الكتب العلمية) Vol. 2/95, iniprint a (جامع بيان العلم وفضله).

³ Sukaniyan so Abolhasan Obaidollah Ibn Yahya Ibn Khakan al-Torki orianiyen na al-Bagdadi, aya kabasaon o Zahabi na: "Wazir a mala ... Wazir o Motawakkil ago Mo'tamid ... go siyana-an o Motawakkil, aya butad iyan na manapi ago masakaw, pittaro o Ibn Abi Ya'la a: "Miyapanottol a miyakapo-on ko Imam ami so manga sai, pudon a mata-an a pittaro iyan a: Miyanug akun so Ahmad a di-i niyan ttaron a: "Ipulidas akun a ginawako ko tamok o dato a kunaoba haram".

kukupit sa Elm al-Kalam, go da a may-ilay akun a patot san a pumbitiyara-an, inontabo sa miya-aloy ko Kitab o Allah odina so hadis o Rasulullah (ﷺ) naso makaliyo ron na mata-an a so diron di-i kambitiyara-a na di mapiya.”¹

4. Go piyanottol i Ibn al-Jawzi a miyakapoon ki Musa Ibn Abdullah al-Tarsosi a pittaro iyan a: “Miyanug akun so Ahmad Ibn Hanbal a di-i niyan ttaro-on a: Oba niyo puppagontodan so manga taw a kukupit ko Elm al-Kalam, apiyapun inipanindug iran so Sonnah².

5. Go piyanottol i Ibn Battah a miyakapoon ki Abi al-Harith al-Sayig a pittaro iyan a: “Sataw a kababaya-an iyan so Elm al-Kalam na di mada’ ko poso iyan, go da a kkato-onka a mikupit ko Elm al-Kalam aba miyagontong.”³

6. Go piyanottol i Ibn Battah a miyakapoon

kunaoba haram”. Miyawafat ko ragon a 263 H. Kitab a (سير أعلام النبلاء) Vol. 13/9, goso Kitab a (طبقات الحنابلة) Vol. 1/204.

¹ Kitab a (ذم الكلام) karatas a 216-B.

² Kitab a (مناقب الإمام أحمد) p. 205.

³ Kitab a (الإبانة) a ruk i Ibn Battah, Vol. 2/539.

on ki Obaidillah Ibn Hanbal a pittaro iyan a:
Piyannotol rakun i ama a pittaro iyan a:
Miyanug akun so Abo Abdullah a di-i niyan
ttaro-on a kupiti niyo so sonnah agoso hadis
ka pakanggayin rukano a gona o Allah, go
pananggila-i niyo so kandadampawa agoso
kappapawala ka mata-an a di ppakasulang sa
maliwanag so taw a kiyababaya-an iyan so
Elm al-Kalam (kandadampawa), go da a taw a
mbago sa di-i kandadampawa-an abadi aya
karossangi ron naso Bid'ah, ka sabnar a so
Elm al-Kalam na da a kkidolon iyan a mapiya,
go di akun kkababaya-an so Elm al-Kalam
agoso kaprasrab agoso kandadampawa, sa
kupiti niyo so manga sonnah goso manga
rarad o manga Sahaba, agoso Fiqh (sabot ko
agama Islam) a so ppakanggay rukano a
gona, nago gunukun iyo so kandadampawa
agoso kattaro o manga taw a manga dadag
agoso kapakippapawala, ka riya-ot ami so
manga taw a da aba iran san minuntul ago
puppananggila-an iran so manga taw a
kukupit sa Elm al-Kalam, nago aya puka-orijan
ko Elm al-Kalam na di magondas sa mapiya,
sa ilidas tano o Allah ko manga fitna, nago
pakasulangun tano Niyan sa maliwanag ko

langowan o kabinasa-an.”¹

7. Inaloy i Ibn Battah si-i ko Kitab a (الإبانة) a miyakapo-on ki Ahmad a pittaro iyan a: “Igira a miya-ilayingka so taw a pukababaya-an iyan so Elm al-Kalam na pananggila-ingka sukaniyan.”²

Giya-i i manga kattaro o Imam Ahmad – Inikalimo sukaniyan o Allah - mipantag ko manga bitiyara ko manga onayan o Agama, nago giya-i i tindug iyan ko Elm al-Kalam.

¹ Kitab a (الإبانة) a ruk i Ibn Battah, Vol. 2/540.

² Kitab a (الإبانة) a ruk i Ibn Battah, Vol. 2/540.

Pamotosan

Kiyatokawan tano sangka-i a miyanga-aaloy so kapakapaga-ayonayon o manga kattaro o pat a Imam agoso kao-ompong iyan, sabap sa kagiya so kupit iran na may-isa, inontabo so kupit ko paratiyaya ka miyatarambisaon so Imam Abo Hanifa, na minsan pun mawto na miyattaro a inipumarundod iyan.

Giyangka-i a kupit na giya-i i patot a ppakadiyamong ko manga muslim ko kattaro a matitto, nago pakaparihala kiran ko kasagomparak ko Agama, ka kagiya si-i makappapasod ko Kitab o Allah agoso Sonnah o Rasulullah (ﷺ), sa miyaka-inotinot ko manga taw i katawan iyan so kupit angkanan a manga Imam, nago miyakunal iyan sa titto a kunal, nago siyabot iyan sa titto a sabot, sabnar a lomiyangkap a mata-an a giyangkanan a manga Imam na ndadarainon siran, sa da a katawiran ko kattaro o Qur'an arowar sa kapumbatiya-a iranon, sa datar oba so Allah na da a kiyapakatorona Niyan ko wahi arowar sa kasambaran.

Sabnar a pittaro o Allah:

﴿ كَتَبَ أَنْزَلَهُ إِلَيْكَ مُبْرَكٌ لِيَدَّبَّرُوا آيَاتِهِ وَلِيَتَذَكَّرَ أُولُو الْأَلْبَابِ ﴾ ﴿٢٩﴾ سورة ص: ٢٩

“Initoron Ami ruka so Kitab a babarakatun, ka aniran di-i maprogorogod so manga ayat iyan sa kunaoba giyabo a kapumbatiya-aon, nago anon makakowa sa ttoma so manga taw a ana akal iyan.”
(Surah # 38: 29)

Go pittaro o Allah:

﴿ وَإِنَّا لَنَنْزِلُ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿١٩٦﴾ نَزَلَ بِهِ الرُّوحُ الْأَمِينُ ﴿١٩٧﴾ عَلَى قَلْبِكَ لِتَكُونَ مِنَ الْمُنذِرِينَ ﴿١٩٨﴾ بِلِسَانٍ عَرَبِيٍّ مُبِينٍ ﴾ الشعراء: ١٩٢-١٩٥

“Mata-an a so Qur’an na minitoron a ppo-on ko Kadnan o manga ka-adun, a initoron o Jibreel a kasasana-an, (sa tiyontol iyan ruka na miyadalum) ko poso-oka, ka angka mabaloy a pud ko manga sogo a puppanapa-os. (Initoron ruka o Jibreel) sa minggolalan sa basa arab a marayag.” (Surah # 26: 192-195)

Go pittaro o Allah:

﴿ إِنَّا أَنْزَلْنَاهُ قُرْآنًا عَرَبِيًّا لَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ ﴾ سورة يوسف : ٢

“Mata-an a initoron Ami so Qur’an sa basa arab ka aniyo makunal.” (Surah # 2: 2)

So Allah na initoron Iyan so Qur’an ka an di-i mapurogorogod so manga ayat iyan na pukakowa-an sa nda-o, sa piyakisabotan Iyan a mata-an a initoron Iyan sa basa arab a marayag, ka an makunal o manga taw so ma-ana niyan nago aniran sabota, sa opama ka aya kinitoronunon o Allah na pantag sa an di-i mapurogorogod so manga ayat iyan, sa minggolalan sa basa arab a marayag, na nisisita a so ma-ana niyan na malbod a kassabotaon o manga taw a tiyoronanon, sa opama ka so ma-ana niyan na di sabotun na da a lalaw a kinitoronunon, sabap sa da a kipantag a kinitoronunon ko manga kattaro a aya papantaganon o manga taw a tiyoronanon na datar o manga batang a da a titik iyan, ka di sabotun so ma-ana niyan.

Sa giyangkanan a kattaro na minirimpas ko paratiyaya o manga Sahaba agoso manga Tabi-in agoso manga Ulama (manga Imam) ko oriyan iran, nago minitumpo kiran so sai a

angiyas siranon, ka siran na katawan iran so manga ma-ana o Qur'an ago sasabotun iran, sabap ko karaniran ko masa o Nabi (), sa siran i patot a makakukunalon, sa pusimba-an iran so Allah sa nggolalan ko manga kattaro a siyabot iran ko Qur'an agoso hadis, nago piyaratiyaya iran a bunar ago paliyogat a ppo-on ko Allah.

Sa opama ka siyabot iran so lalan a kakisampay ko pusimba-an iran, na andamanaya i di iran katawi ko pusimba-an iran a makasisipat ko manga Sipat a tarotop, nago di iran kasasaboti ko manga ma-ana o Qur'an a sodun so Allah i miyakitokaw ron ko manga oripun Iyan sa giya dun a ginawa Niyan.

Aya kiyatinusan si-i na mata-an a aya kupit angka-i a pat a Imam naso paratiyaya a ontol (bunar) a so minitalingoma o Qur'an agoso Sonnah a ppo-on ko gimo-ay niyan a linang, sa da aba-on minikumbot a pana-awil a ribat nago da mapakada so titto a ma-ana niyan, odina ba minisaginda ko ka-adun Iyan, odina ba mini-ibarat ko salakaw Ron, kaso taw a pupakada-an iyan so pud ko ma-ana o Sipat

o Allah (Mo'attilah) agoso ipussaginda niyan so Allah ko manga ka-adun Iyan, na da niyan sabota so manga Sipat o Kadnan, inontabo so manga ma-ana a domada-it ko manga ka-adun, sa giyanan na soranga o initadi o Allah a sabot ko manga oripun Iyan, sa Sukaniyan na da a lagid Iyan a sai ko ginawa Niyan, nago si-i ko manga Sipat Iyan ago si-i ko manga galbuk Iyan.

Arapun tano ko Allah a makanggay a gona ko manga muslim angka-i a sorat, nago diyamongun Iyan siran ko satiman a kupit ago sadorog a lalan, a so kupit a maka-aayon ko Qur'an agoso Sonnah, agoso toro-an o Nabi Muhammad (ﷺ) agoso okitokit iyan, so Allah i makasususub ko manini-at ago Sukaniyan i ma-angkos ruktano a aya lubi a puttawakalan.

وآخر دعوانا أن الحمد لله رب العالمين. وصلى الله على نبينا محمد.

So dalum angka i kitab

Bandingan	Pandangan
Pamkasan	5
<i>Paganay a bandingan</i>	
So osayan sa mata-an a so kupit o pat a imam si-i ko manga onayan o Agama na isa-isa	7
<i>Ika dow a bandingan</i>	
So kupit o Imam Abo Hanifa	12
So kattaro iyan mipantag ko Okoran	23
So kattaro iyan mipantag ko paratiyaya	30
So kattaro iyan mipantag ko manga Sahaba	32
So kinisaparun iyan ko di-i kandadampawa-i ko Agama	34
<i>Ikatulo a Bandingan</i>	
So kupit o Imam Malik Ibn Anas	39
So kattaro iyan mipantag ko Okoran	47
So kattaro iyan mipantag ko paratiyaya	51

So kattaro iyan mipantag ko manga Sahaba	53
So kinisaparun iyan ko di-i kandadampawa-i ko Agama	57
<i>Ikapat a bandingan</i>	
So kupit o Imam Shafi-i	63
So kattaro iyan mipantag ko Okoran	81
So kattaro iyan mipantag ko paratiyaya	84
So kattaro iyan mipantag ko manga Sahaba	102
So kinisaparun iyan ko di-i kandadampawa-i ko Agama	106
<i>Pinto-an a Ikalima</i>	
So kupit o Imam Ahmad Ibn Hanbal	108
So kattaro iyan mipantag ko Okoran	113
So kattaro iyan mipantag ko paratiyaya	116
So kattaro iyan mipantag ko manga Sahaba	118
So kinisaparun iyan ko di-i kandadampawa-i ko Agama	121
Pamotosan	126

Pinto-an a Ikalima

So kupit o Imam Ahmad Ibn Hanbal	108
So kattaro iyan mipantag ko Okoran	113
So kattaro iyan mipantag ko paratiyaya	116
So kattaro iyan mipantag ko manga Sahaba	118
So kinisaparun iyan ko di-i kandadampawa-i ko Agama	121
Pamotosan	126

من مطبوعات وزارة الشؤون الدينية والأوقاف والجمعة والهرساق

اعتماد الأئمة الأربعة
أبي حنيفة ومالك والشافعي وأحمد

تأليف

للكتور محمد بن عبد الرحمن المحمدي
ترجمته

مبتدع مطبوعات سربجي ثابتي

باللغة الفلبينية (مرناو)

اشرفت وكالة شؤون المطبوعات والبحث العلمي بالوزارة على إصداره

٥٤٣

اعْتِقَادُ الْأَئِمَّةِ الْأَرْبَعَةِ
أَبِي حَنِيفَةَ وَمَالِكٍ وَالشَّافِعِيَّ وَأَحْمَدَ
تَأْلِيفُ

لِلْمُؤَلَّفِ الْمُؤَدَّبِ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ الْبُخَارِيِّ
تَرْجُمَةً

مِنْ تَرْجُومَةِ مُحَمَّدِ بْنِ إِسْحَاقَ بْنِ عَمْرٍو

بِاللُّغَةِ الطَّلَبِيَّةِ (مَرْثَاة)

طَبْعُ عَدْلٍ

مِنْ مَطْبَعَةِ مَدْرَسَةِ الْمُتَلِمِينَ وَالْمُؤَلَّفِينَ وَالْمُؤَدَّبِينَ وَالْمُؤَدِّبِينَ

بِإِذْنِ مَلِكَةِ الْعَرَبِ سَمَاءَ الشَّامِ وَالْمَشْرِقِ